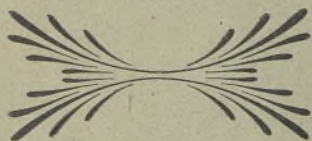

ΜΙΧΑΗΛ Γ. ΔΙΑΛΙΝΑ

Η ΚΡΙΤΣΩΤΟΠΟΥΛΑ

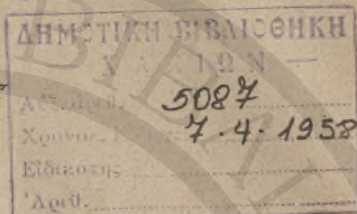

ΕΝ ΗΡΑΚΛΕΙΩ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΣΠ. Δ. ΑΛΕΞΙΟΥ
1912

Η ΚΡΙΤΣΟΤΟΠΟΥΛΑ

Παλὰ χρόνια ζηλεμένα,
τιμημένα δοξασμένα,
νά γυρίζετε καὶ πάλι
τὶ χαρὰ θὰ 'το μεγάλη,
εἰς τὴν ἄτυχη Μητέρα,
κ' εἰς τὴ δόλχη θυγατέρα;
Ποῦνε καταδικασμέναις,
νά 'νε πάντα χωρισμέναις,
αἰωνίως τόσα χρόνια,
ἀπ' τῶν Φράγκων τὴν ἀπόνια.

ΕΝ ΗΡΑΚΛΕΙΩ
ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΣΠ. Δ. ΑΛΕΞΙΟΥ
1912

Τὰ γνήσια ἀντίτυπα φέρουσι τὴν ιδιόχρονον ὑπο-
γραφὴν τοῦ συγγραφέως.

Μ. Δίας

Η ΚΡΙΤΣΩΤΟΠΟΥΛΑ

Μιὰν ὁμιλία θὰ σὰς ᾤω λαμπρὰ κ' ἐκτεταμένη,
ὅπου ἡ Ἱστορία μας τὴν εἶχε σκεπασμένη
μὰ ᾧ τὴν ἀνεκάλυψα· ἕνας Βιαννίτης γέρω
μοῦ τὴν ἐδιηγήθηκε τὸ περασμένο θέρος.
Εἶναι διαμάντι ἀτίμητο κρυμμένο μέσ' τὸ χῶμα,
ᾧ λαμπηρότερο ἀπ' αὐτὸ ἄλλο δὲν βρέθ' ἀκόμα.
Ποῦ μέσα εἰς ταῖς φωτειναῖς κι' ἡλιολάμπρες τ' ἀκτίνες,
φαίνονται ἡμέρες σκοτεινὲς νὰ λάμπουνε κ' ἐκείνες.
Τὸ πῆρα κ' ἐκοπίασα γιὰ νὰ τὸ καθαρίσω,
κ' εἰς τὴ καινούργια γενεὰ χάρισμα νὰ τ' ἀφίσω.
Κ' ἀκούσατε παρακαλῶ ὅλοι μικροὶ μεγάλοι
μὲ προσοχὴ μεγάλη.

Α'.

Κατὰ τὰ εἴκοσι καὶ ἓν τοῦ χίλια ὀκτακόσα,
μέσα στὴν ἐπανάστασι τοῦ ἔθνους τὴ μεγάλη,
ᾧ δὲν ἔμπορούσε Χριστιανοῦ νὰ ὁμιλήσῃ γλῶσσα,
κι' ὅπου πουλοῦσαν τοὺς Ρωμηοὺς οἱ Τούρκοι τρεῖς στὸ ριάλι.
Ἐτοῦ Μεραμβέλλου νὰ χωρὶς Κριτσὰ τὸ ὀνομάζαν,
ἰδίως δὲ τὸ ἔλεγαν οἱ Τούρκοι «Κλεφτοχωρί»,
ὅπου οἱ ξένοι πετεινοὶ ποτὲ σ' αὐτὸ δὲν κρᾶζαν,
καὶ κάθε Τούρκου τ' ἄλογο ἐκεῖ δὲν ἐπροχώρει.
Γιατ' εἶχε ἄνδρας ὀρεινοὺς καὶ σκληραγωγημένους,
ᾧ δὲν ᾤφηφουσαν τοὺς ἐχθροὺς ἂν ἦσαν καὶ χιλιάδες.
Εὐρῶστους, μὲ γερὴ καρδιά, περίσσα ἀνδρειωμένους,
κ' οἱ Τούρκοι ἀπ' τὸ φθόνο τοὺς τοὺς ἔλεγαν «κλεφταράδες».

Μωρ' τὶ λεβέντικα κορμιὰ ἔδλεπες εἰς τοὺς δρόμους
μὲ τῆς μανίκης τῆς πλαταιαῖς καὶ κάτωσπρα γελένια,
μὲ πέτσαις εἰς τὴν κεφαλὴ καὶ ἔς τὰ στιθάνια δόμους,
ὅλους τοὺς νέους τῆς Κριτσᾶς μὲ φορεσιὰ Ῥωμαϊκία.

Ὡσὼν ἀδελφία ὅλοι των ἦσαν ἀγαπημένοι,
κ' ἐπήγαιναν στὴν Ἐκκλησιὰ καθ' ἑορτῆς ἡμέρα,
καὶ νὰ διασκεδάζοντε πάλιν ὁμονοιασμένοι,
ἐπήγαιναν στοῦ «Καθαροῦ» τὸν καθαρὸν ἀέρα.

Ποῦ οἱ Τοῦρκοι γιὰ νὰ πᾶν ἐκεῖ δὲν ἐπαίρναν τὸν κόπο,
κ' ἐζοῦσαν ἡμέρες λεύθερες στὸ σκλαβωμένο τόπο.

Ἕνας Καδῆς μία φορὰ μονάχα εἶχε πάει
κ' ἐδάστα τὰ κιτάπια του νὰ τοὺς καθοδηγήσῃ,
ὅμως δὲν ἄργησεν ἡ γῆ ν' ἀνοίξῃ νὰ τὸν φάῃ
μὲ τὰ κιτάπια του μαζὺ νὰ τὸν καταδροχθήσῃ.

Χατζῆ Βελῆς ἐλέγετο ἀπὸ τὸ Χουμεριάνο,
κ' ἔκτοτε τ' ὀνομάζοντε «εἰς τοῦ Καδῆ τὸ λάκο».

Κατόπιν οἱ Ὄθωμανοὶ γιὰ νὰ ἐκδικηθοῦνε,
ὅλο τὸ μέρος ἔβαλαν τσαρὲ γιὰ νὰ πληρώνῃ
ὅπου τὸ αἷμα τοῦ Καδῆ μὲ αὐτὸν νὰ πληρωθοῦνε.

Ἔτσι ἦσαν τῆς Γενιτσαριᾶς οἱ μαυρισμένοι χρόνοι!

Β'.

Ἀπὸ τοὺς ἄνδρας τ' ἦσανε θὰ ᾄδῃτε κ' ἡ γυναῖκες,
νοικοκυράδες, ὧμορφες, καθαροενδυμένες,
μὲ κοῦδες Βενετσάνικες καὶ φορεσὲς Ῥωμαϊκαῖς
καὶ στὴ καρδιὰ Χριστιανῆς, σὺν ἄνδρες ἀνδρειωμένες.

Καθαριότης ἔκτακτον ἔς τὰ σπίτια των ἔβαστούσαν,
ἐκόθανε κ' ἐράβανε μόναι τὸ φόρεμά των,
ἐκλώθανε, ἐφαίνανε καὶ πέτσες ἐκεντούσαν
κ' ἔκαναν μ' εὐχαρίστησι τὴ κάθε μιὰ δουλειὰ των.

Κ' ὅτι φορέματα ἔβαναν μονάχες των τὰ φαῖναν,
καὶ στὴ Φραγγιὰ, σὺν σήμερο, χρήματα δὲν ἐστέλναν.

Ἐδλεπες κόρες νόστιμες μὲ νάξι καὶ γλυκάδα,
σὺν περδικούλες πλουμιστὲς καὶ ἰμορφοπερπατοῦσαν
καὶ φυσικὴ στὰ μάγουλα εἶχαν τὴ κοκκινιάδα,
ποῦ ὅλοι τοὺς ἐχαίροντο ἐκεῖ ποῦ ταῖς θωροῦσαν.

Δὲν ἔθαζαν, σὰν σήμερο, τὰ φράγγικα στολίδια,
οὔτε ἐπασαλείφοντο στὸ πρόσωπο φιασίδια.
Μὰ καθ' ἄθῳα κ' εὐμορφη Κριτωτοπούλα κόρη,
ἓνα σωφόρι κόκκινο καὶ στρουφικτὸ ἐφόρει.
Γιὰ κοντογούνια σέργανε τότε τοὺς μπαχιέδες,
ὅπου μὲ τέχνη περισσὴ καὶ τέλεια ἴσαν ῥαμμένοι.
Τρεῖς δίπλες ἐφορούσανε φλωριά, μαχιμουτιέδες,
ἢ κάθε μιὰ σὰν ἤθελε στὴν Ἐκκλησιὰ πηγαίνει.
Ταῖς χάραις καὶ ταῖς καλλοναῖς ποὺ εἶχανε ἐκεῖνοι,
ἄνδρες γυναῖκες καὶ παιδιὰ, γιὰ νὰ σὰς παραστήσω
δὲν θὰ μπορέσω παντελῶς, καὶ δι' αὐτὸ ἄς μείνῃ.
Τὰ ἀνωτέρω φθάνουνε καὶ τὰ λοιπὰ θ' ἀφίσω
στὴ φαντασίᾳ καθενὸς καὶ μόνος του ἄς κρίνῃ,
ἀπὸ τὰ προηγούμενα τι ἦσαν ἐκεῖνοι.
Κριτωῶται καὶ Κριτωτίσσεσ· κι' ἂν δὲν καταλαβαίνει
τότε καὶ νὰ τοῦ πῶ ἐγὼ οἱ κόποι πᾶν χαμένοι.

Γ'.

Μὰ ὅπως μέσα στὸ χρυσὸ λάμπουνε τὰ διαμάντια,
καὶ στὰ μεγαλοπέρδολα, τὰ μυρισμένα ἄνθη,
Ἔτσι ἐδιακρίνετο μὲ τὰ μεγάλα μάτια,
ἢ κόρη τοῦ πρωτόπαππα ἢ ξακουστὴ Ροδάνθη.
Νὰ παραστήσω δὲν μπορῶ τὴν τόση της γλυκάδα,
τὸ λιγερὸν της τὸ κορμὶ, ταῖς χάραις ταῖς μεγάλαις.
Σὰν ἴπηγαινε στὴν ἐκκλησιὰ ὁμοιάζε μὲ φεργάδα,
καὶ σὰν βαρκοῦλες ἔμπρὸς ἔς αὐτὴν ἐφαίνοντο ἢ ἄλλαις.
Ἔνας φιλέλλην Μόσχοβος τὴν εἶχενε βαπτίσει,
ποῦ ἔτυχε ἀπ' τὴ Κριτσᾶ μιὰ ἡμέρα νὰ περάσῃ,
γιατὶ ἐπεριόδευε σ' Ἀνατολὴ καὶ Δύσι,
κ' ἐπῆγε στοῦ πρωτόπαππα τὸ σπῆτι νὰ πλαγιάσῃ.
Μὰ κατὰ θεῖαν σύμπτωσιν ἐκείνην τὴν ἡμέρα
ἔτυχε ἢ μητέρα της διὰ νὰ τὴν γεννήσῃ.
Κι' ὥς τῶκουσεν ὁ Μόσχοβος λέγει στὴν πρεσβυτέρα
κ' εἰς τὸν παππᾶ πῶς τὸ παιδί ἂν θέλουν νὰ βαπτίσῃ.
Σὰν ἔγεινε οὕτῳ ἡμερῶ πράγματι τὸ βαπτίζει
καὶ λέγει στὸ πατέρα του κρυφὰ τὴν ἴδια ἡμέρα.

«Ὁ κάθε εἰς ἀνάδοχος ὀφείλει νὰ χαρίζει
κάτι στὸ νεοφώτιστο, λοιπὸν φέρε τὴ χέρα»·
καὶ τοῦ μετράει ἑκατὸ χρυσὰ ναπολεόνια,
μὲ ἐντολὴν τὴν κόρη του μ' αὐτὰ νὰ ἐκπαιδεύσῃ.
Πράγματα ποῦ ἴσαν σπάνια μέσα σ' αὐτὰ τὰ χρόνια,
κι' ἂν θέλῃ κι' ἄλλα μὴν ντραπῇ πάλι νὰ τοῦ γυρεύσῃ.
«Πάρε τα μ' εὐχαρίστησι ἀπ' τῆς καρδιᾶς τὰ βάθη,
διὰ τὴ νεοφώτιστη κόρη σου τὴ Ροδάνθη.
θέλω νὰ γίνῃ Χριστιανὴ καλὴ καὶ ζηλειμμένη,
καὶ τοὺς κινδύνους ν' ἀψηφᾷ ποῦ σήμερον τραβάτε,
νὰ μάθῃ γράμματα μ' αὐτὰ, στήν ἐκκλησὴ νὰ πηγαίνει
καὶ μένα ποῦ τὴ βάπτισα ἂν θέλῃ ὡς ἐνθυμάται»·
Τὰ ἴηρε ὁ πρωτόπαππας χωρὶς νὰ ὁμιλήσῃ,
ἀπ' τὴ πολλὴ συγκίνησι βουδάρθηκε τὸ στόμα
κι' ἔτρεχαν ἀπὸ τὴ χαρὰ τὰ δάκρυα σὰν βρούσι,
καὶ παρ' ὀλίγο ἔπεφτε χάμαι στῆς τῆς χῶμα.

Δ'. *μζ*

Σὰν ἔγινε πέντε χρονῶν αὐτὴ ἡ παινεμένη,
τὴν ἴηρε ὁ πατέρας τῆς χωρὶς καιρὸ νὰ χάνῃ,
καὶ τὴν ἐπῆγε στὴ Μονὴ ποῦ λέν «Φανερωμένη»;
γὰ νὰ τὴν μάθῃ γράμματα δασκάλαι νὰ τὴν κάνῃ.
Εἰς τὴ Φανερωμέν' αὐτὴ εἶνε ἓνα Μοναστήρι,
ποῦ τὸ δεκαπενταύγουστο γίνεται πανηγύρι.
Ἦτον ἐκεῖ ἓνας παππᾶς ἐγγράμματος καὶ ξένος,
σεβάσμιος, ἐνάρετος, γέρων πεπαιδευμένος.
Σ' αὐτὸν κρυφὰ οἱ Χριστιανοὶ ἔστελναν τὰ παιδιὰ των,
νὰ μάθουν λίγα γράμματα νὰ κάνουν τὴ δουλειὰ των.
Γιατὶ δὲν ἐπιτρέπανε οἱ μαῦροι χρόνοι ἐκεῖνοι,
διδάσκαλος στὸ φανερὸ Χριστιανὸς νὰ γίνῃ.
Δὲν ἤμποροῦσαν γράμματα νὰ μάθουν τὰ παιδιὰ των,
μόνον κρυφὰ καμμιὰ φορὰ στὰ μοναστήρια μέσα
παππάδες τὰ διαβάζανε τὰ ἑκκλησιαστικά των.
Φοβοῦνταν τοὺς Γενίτσαρους καὶ τῶν Τούρκων τὰ φέσα!
Κ' ἐκεῖνος ποῦ τον τυχερὸς νὰ μάθῃ «τ' Ἀνθολόγι»
νὰ λέῃ καὶ τὸ «ἐν παντὶ καιρῷ» ἀπ' τὸ Ρωλὶ

καὶ τ' «ἄσπιλε ἀμόλυντε» χερουδικὸ νὰ ψάλλῃ,
ἦτανε πρῶτος δάσκαλος κ' εἶχε τιμὴ μεγάλη.
Ἦ νὰ φορῇ ἀσημωτὸ στὴ μέση καλαμάρι!
ὅποια πλουσία κ' εὐμορφὴ κοπέλλα ἔθελε πάρει.
Καὶ ἡ Ροδάνθη τὸ λοιπὸν ἐκεῖ πέρα πηγαίνει,
διὰ νὰ μάθῃ γράμματα νὰ γίνῃ μορφωμένη.
Δυὸ τρία χρόνια ἔκαμε σ' αὐτὸ τὸ Μοναστήρι,
ὥστε ποῦ ἐσυνήθειζε νὰ γράφῃ νὰ διαβάζῃ,
νὰ λήῃ τὸν Ἀπόστολο, νερὸ τὸ Ψαλῆτῃρι,
καὶ πρόσθεσι κι' ἀφαίρεσι διὰ νὰ λογαριάζῃ.
Ἦτον ἐξ ἄλλου ἐξυπνὴ αὐτὴ ἡ κορασίδα
κ' ἔνεκα τούτου ὁ παππᾶς ποῦ τον διδάσκαλός της,
τὴν ὀίδαξε τί θὰ εἰπῇ Πίστις καὶ τί Πατρίδα,
καὶ νὰ ἐλπίζῃ πάντοτε στὸν εὐσπλαγχνον Θεόν της.

Κατόπιν ὁ πατέρας της πηγαίνει καὶ τὴν παίρνει,
πασίχαρος καὶ γελαστός κ' εἰς τὴ Κριτσᾶ τὴν φέρνει.
Τὴν κύτταζε κ' εἶχε χαρὰ ἀμέτρητη μεγάλη,
γιατὶ τοῦ ἔστειλε ὁ Θεὸς κόρη ροδοπλασμένη,
καὶ τὴν ἐπεριχαίροντο ὅλοι μικροὶ μεγάλοι,
κι' ὅλοι τὴν ἀγαπούσανε καὶ συγγενεῖς καὶ ξένοι.
Ἦ μάννα της τὴν κύτταζε καὶ ἀπὸ τὴ χαρὰ της,
ἐπιπταν ἀπ' τὰ μάτια της τὰ δάκρυα σὰν ἄνθη,
καὶ σπλαγχνικὰ τῆς ῥμήνευε τὴν κάθε μιὰ δουλειά της,
γιατὶ δὲν εἶχ' ἄλλο παιδὶ μονάχα τὴ Ροδάνθη.
Τῆς ἔμαθε κάθε δουλειὰ, νὰ κλώθῃ, νὰ ὑφαίνῃ,
νὰ μαγειρεύῃ, νὰ κεντᾷ, νὰ ράβῃ, νὰ λευκαίνῃ.
Κι' αὐτὴ, ὡς κόρη ἐξυπνὴ σὲ λίγες ἐβδομάδες,
ἐγίνε πρώτη τοῦ χωριοῦ μέσ' στῆς νοικοκυράδες.

Ε'.

Ἦνα πρωτὶ σηκώνεται καὶ κάνει τὸ σταυρό της,
λίγο ψωμότυρο ἔπηρε στὴ παχουλὴ της χέρα
καὶ τῶφαγε· καὶ ἔπειτα μπαίνει στὸ ἐργαλεῖό της.
Ἦταν πολὺ πασίχαρη ἐκεῖνη τὴν ἡμέρα.
Κι' ἀρχίνησε χαρούμενῃ νὰ τραγουδῇ νὰ φαίνῃ,

καὶ τὸ τραγοῦδι τὸ γλυκὺ ἀντίλαλος νὰ παίρνη,
νὰ τὸ σκοροπᾶ ἐδῶ ἐκεῖ· κι' ἀπέξω ὅσοι περνοῦσαν
στέκουνταν μὲ εὐλάβειαν τὸ ἄσμα κι' ἐγροικοῦσαν.
Ἐνόμιζες πῶς ἔφαλλαν τοῦ οὐρανοῦ ἀγγέλοι,
καὶ τὰ ἀηδόνια τὸ γροικοῦν κι' ἄφωνα ἔχουν μείνει.
Μωρ' τί μελωδικὴ φωνὴ σὰν ζάχαρι καὶ μέλι!
Κι' ὅλοι βρωτοῦν μὲ νόημα, ποῖα εἶνε τάχα ἐκείνη;
Μὲ νόημα, νὰ μὴ γενῇ καμμιὰ ἐχλαγωγία
καὶ διακόψη πρὸς στιγμὴν τ' ἀγγελικὸ τραγοῦδι.
Καὶ κατὰ νοῦν ἐλέγανε· μὴν εἴν' καμμιὰ ἀγία;
ἢ Χερουβεῖμ; ἢ Σεραφεῖμ; ἢ τ' οὐρανοῦ ἀγγελοῦδι;

Γλυκειὰ σειρήνα Κρητικὰ φτωχὴ Κριτσωτοπούλα,
μὴν τραγουδῇς τόσο γλυκὰ γιατί κ' ἐσὺ 'σαι δοῦλα!
Δὲν ξεύρεις ἡ πατρίδα μας πῶς στὸ ζυγὸ στενάζει;
καὶ πάντα θέλει ἀφορμὴ ὁ Τούρκος νὰ μᾶς σφάζει;
Μὴν δώσῃ τὸ τραγοῦδι σου λοιπὸν καμμιὰ αἰτία
γιὰ νὰ χυθῇ τὸ αἷμά μας, γιὰ θάχης ἁμαρτία.

ΣΤ'.

Στὸ Χουμεριάκο κάθητο τότε ἓνας ζαμπίτης,
ἓνας σκληρὸς Ὀθωμανὸς κ' ἐλέγετο Χουρσίτης,
καὶ κατὰ τύχη στῇ Κριτσά εἶχε περιοδεῖα.
Κι' ὥς πέρασε καὶ ἄκουσε αὐτὴ τῇ μελωδίᾳ
ἐστάθηκε τρομακτικὸς δὲν ξέσυρε παρέκει
γιατί τὸ ἄσμα τὸ γλυκὺ ποῦ ἔφαλλ' ἡ Παρθένα
τοῦ 'κτύπησε στῇ κεφαλῇ ὥσάν ἀστροπελέκι!
Καὶ λέγει στοὺς συντρόφους του· πέστε μου σεῖς ἐμένα,
ποῖα εἴν' αὐτὴ ποῦ ἐκλεψε τῶν ἀηδονιῶν τὴ γλῶσσα;
καὶ μ' ἔκαμιν ἐξαφνικὰ κ' ἔχασα τὰ μυαλά μου!
Θέ νὰ μετρήσω δι' αὐτὴν ὅσα κι' ἂν ἔχω γρόσα
σ' ὅποιον θὰ μοῦ τὴν ἔφερνε μέσα στὴν ἀγκαλιά μου.
Πῶς ἔτυχε ὁ ἄγγελος αὐτὸς ἐδῶ στῇ Κρήτῃ;
τ' ἀηδόνι τὸ χρυσόγαλο ποῖος τῷφερε ἐδῶ 'πέρα,
νὰ μὲ τρελάνῃ τὸ φτωχὸ; Κι' αὐτοὶ τοῦ λέν : Χουρσίτη
αὐτὴ 'νε τοῦ πρωτόπαππα ἡ μορφοθυγατέρα,

ἵπου δὲν εὐρίσκετε καμμιά σοὰ κάλλη νὰ τῆς ἑμοιάζει.
Κ' ἐκεῖνος ὅσο τοῦ τὰ λέν τόσο κι' ἀναστενάζει
Ἐφυγεν ὅμως παρευθὺς διὰ νὰ μὴ τοὺς νοιώσουν
τὰ παλληγκάρια τῆς Κριτσᾶς καὶ τοὺς κατασκοτώσουν.

Ἐγύρισ' ὁ Χουρσίτ Ἀγᾶς τὸ βράδυ στὸ χωριό του,
Πεξεύει στὸ κονάκι του διὰ νὰ ἡσυχάσῃ,
φαγὶ τοῦ ἔφεραν μὰ ἔανε πικρὸ τὸ φαγητό του.
τῇ τραγουδήστρα δὲ μπορεῖ διόλου νὰ ξεχάσῃ,
ἔπεςε γιὰ νὰ κοιμηθῇ ἐπάνω στὸ κρεβάτι
μὰ τοῦ νὰ κλείσῃ μάτι;
Γιατὶ ἐπάνω ποῦ ἔθελε ὁ ὕπνος νὰ τὸν πέρνη
τῆς κόρης τῇ γλυκειᾷ φωνῇ τὸ ὄνειρο τοῦ φέρνει.

Σηκώνεται πρωῒ πρωῒ καὶ λέγει στὸν Ὅμερ
(τὸ φίλο του τὸ μπιστικὸ) δουλειὰ ἔχω νὰ σὲ στείλω
μόν' ἐτοιμάσου γρήγορα γιατί ἔχω σεφέρι,
καὶ θὰ σὲ στείλω Ὅμερ ἀγὰ γιὰ πειδὶ καλὸ μου φίλο,
καὶ πειδὶ πιδέξιο κ' ἔξυπνο γιὰ νὰ τὰ καταφέρῃς,
θέλω τὴν κόρη τοῦ παππᾶ ἀπ' τῇ Κριτσᾶ νὰ φέρῃς.
Τὴν τραγουδήστρα τὴν καλὴ, τὴν ἀηδοноλαλοῦσα,
γιατὶ σὰν τὸ τραγουδί της τ' αὐτιά μου δὲν ἀκοῦσα.
Διάλεξ' ἀμέσως ὅσους θὲς ἀπὸ τὸ καρακόλι
νὰ πᾶτε νὰ τὴν φέρετε· θὰ πληρωθῇτε ὅλοι.
Ἐπαρε τὸν Ἀλῆ ἀγὰ καὶ τὸ Μαυροεμίνη,
τὸ Μουσταφᾶ καὶ τὸ Ρετσέπ τοῦ Κουτσοχουσεῖνη,
Τὸ μεσημέρι στῇ Κριτσᾶ ὅλοι σας νὰ βρεθῇτε,
ν' ἀρπάξετε τὴ κοπελιά καὶ ἔπισω εὐθὺς νὰ ῥηθῇτε.
Στὸν δρόμο ἂν σᾶς ἐρωτοῦν Τοῦρκοι, Ρωμηοὶ διαβάται,
πέστε τους, στῇ Γεράπετρο δουλιὰ ἔχετε νὰ πᾶτε,
Δὲν λέω περισσότερα πῶς πρέπει νὰ τὸ κάνῃς,
ἐσὺ γνωρίζῃς πειδὶ καλὰ τερτίπια γιὰ νὰ βγάνῃς,
Σᾶς ξαναλέγω μοναχὰ καὶ νὰ βεβαιωθῇτε,
πῶς ἅμα μοῦ τὴ φέρετε θ' ἀκριβοπλερωθῇτε.

Ἀναστενάζει ὁ Ὅμερ καὶ λέγει «Δὲν θὰ πάω,

Δὲν θέλω τὸ κεφάλι μου μόνος μου νὰ τὸ φάω.
 Ἐγὼ νὰ πάω δὲν κοιτῶ μέσα στὸ κλεφτοχωρὶ,
 γιὰ νὰ σοῦ φέρω τοῦ παπᾶ τὴ ξακουσμένη κόρη.
 Γιατὶ ἅμα τὸ πάρουνε οἱ χριστιανοὶ χαμπάρι,
 ξανάστρουφα θὰ γδάρουνε τὸ μαῦρό μας τομάρι.
 Κ' ἐγὼ δὲν πέρνω ἄδικα ἀνθρώπους στὸ λαιμό μου,
 γιὰτ' εἶδα πράγματα φορικτὰ ἀπόψε στ' ὄνειρό μου.»
 «Ὅμῆρ ἂν εἰς τὰ ὄνειρα πραγματικῶς πιστεύεις
 Εἶνε τὸ ἴδιο στ' ἄχρεα ψύλλους γιὰ νὰ γυρεύῃς.
 Μπάλες δὲν σκιάχθης στὴ στεριά· στὴ θάλασσα μπουρλότο,
 ὁρᾷ Ὅμῆρ σὲ ἔλεγα γιὰ παληκάρι πρῶτο,
 Ἐσὺ ποῦ δὲν φοβήθηκες τοὺς Διάπηδες τῆς Μάνης,
 καὶ σήμερο νὰ φοβήθῃς; Τὸ σκέπτεσαι τί κάνεις;
 Ραγιαδες ἀξαρμάτωτους ὁ Τοῦρκος νὰ φοβάται!
 ἓνα γεράκι ὀρνιθες πρέπει νὰ συλογάται;
 Ἄν ἐφοβήθῃς· στέλλω γὼ ἄλλο ἀντὶ ἐσένα,
 ἀλλὰ δὲν θέλω νὰ φορῇς τ' ἄρματα ἔντροπιασμένα.»

Τὰ λόγια αὐτὰ μέσ' τὴν καρδιά ἐγγίσανε τ' Ὅμῆρ,
 καὶ λέγει στὸ Χουρσίτ Ἀγὰ «προσκάλεσε τ' ἀσκιέρι,
 Καὶ τοὺς λοιποὺς Ὀθωμανοὺς ποῦ 'νε στὸ Μεραμβέλλο,
 νὰ ξεδιαλέξω ἀπ' αὐτοὺς εἴκοσι ὅποιους θέλω,
 καὶ «Τε β ε κέ λ ι Τ α ρ λ α χ ἄ» (στ' ὄνομα τοῦ προφήτι),
 νὰ πᾶ κτυπήσω στὴν Κριτσά εἰς τοῦ παπᾶ τὸ σπήτι.
 Νὰ φέρω ὅω τὴν κόρη του· ἀλλ' ἂν δὲν εἴμφορέσω,
 τοῦλάχιστον ὡς μάρτυρας «χεχίτης» θὲ νὰ πέσω.
 Εὐθὺς διατάσσει ὁ Χουρσίτ κι' ὅλους τοὺς Τοῦρκους φέρνει,
 κι' ἀπὸ τὰ νύχια ὡς τὴν κορφὴ ὅλους τοὺς ἄρματώνει.
 Διαλέει ὁ Ὅμῆρ τοὺς πλιὰ καλοὺς εἴκοσι καὶ τοὺς πέρνει,
 καὶ στρέφουνε πρὸς τῆς Κριτσᾶς τὰ μέρη τὸ τιμόνι.
 Δὲν ἤξευραν ποῦ θέλε πᾶν καὶ τί ταν ἡ δουλειὰ των.
 Μονάχα στὴ Κουτάραντο ὅταν ἐσωπατίσαν,
 τοὺς λέγ' ὁ Ὅμῆρ «προσεκτικοὶ νὰ ἦνε στ' ἄρματα των
 γιατί θὰ πᾶνε στὴν Κριτσά ν' ἀρπάσουνε μὲ λύσαν.
 Τὴν κόρη τοῦ πρωτόπαπα ἔπὸ μέσα ἔπὸ τὸ σπήτι,
 κατὰ τὸ «Ἐμπρι» τοῦ Ἀγὰ τοῦ ξακουστοῦ Χουρσίτη.

Μάλιστα τοὺς ἀνέπτυξε γιὰ νὰ τοὺς φανατίσῃ,
ὅτι θὰ τὴν Τουρμέψουνε, κ' εἶναι μισθὸ (σεδάπι),
καὶ πῶς σ' αὐτοὺς θὰ νὰ δοθῇ μπόλικο τὸ μπαξίσι,
γιατὶ τῆς ἔχει ὁ Ἀγᾶς ἀμέτρητη ἀγάπη.

Μὴ λυπηθῆτε τοὺς Ρωμηοὺς! κτυπάτε τοὺς μὲ τόσο
σκληρότητα καὶ ἀπονιά! καὶ κάθε γιαταγάνι,
νὰ κόβῃ ἀλύπητα Ρωμηοὺς ὥστε ν' ἀποστομώσῃ.
Ζώντας ὁ Τοῦρκος νάν'θερὶδ' χεχίτης σὰν πεθάνῃ.
Φθάνουν εἰς τοῦ πρωτόπαπα τὸ σπῖτι καὶ πεζεύουν,
χωρὶς νὰ ποῦνε κανενὸς οἱ σκύλοι τί γυρεύουν.

Κ' ἡ Παπαδιά νὰ τοὺς ἰδῇ ἐφύγη κι' ἐμαράνθη,
«Τι θέλετε; τοὺς ἐρωτᾷ — Τὴν κόρη σου Ροδάνθη».
Μὲ μιὰ βραχνὴν κι' ἄγρια φωνὴ τῆς λέγει ὁ Ὅμερης:
«Τὴν θέλει ὁ Χουρσίτ Ἀγᾶς, τρέξε νὰ μᾶς τὴν φέρῃς.
— Ἡ κόρη μου; δὲν εἶν' ἐδῶ. — Σῶπα τῆς λέγει ψεύτρα,
τὴν εἶδα γὰρ ποὺ κρύφθηκε, τ' ἀκοὺς ὀρνιθοκλέπτρα;

Μπαίνουν εὐθὺς στὴν κάμερα πέντ' ἔξῃ καὶ κυτάζουν,
βρίσκουν τὴν κόρ' ἡμιθανή, κι' ἀμέσως τὴν ἀρπάζουν,
καὶ τὴν φέρνουν τοῦ Ὁμέρ. Καὶ λέγει τῆς «Κοπέλα,
ὦρα δὲν εἶν' νὰ στολισθῇς μόν' ὅπως ἴσαι ἔλα,
γιατὶ σὲ θέλει ὁ Χουρσίτ εὐθὺς εὐθὺς νὰ πᾶμε.

Ἡ κόρη δὲν τοῦ ἔμιλησε γιατί ἀπενεκρώθη,
Μόνο ἡ μάνα τοῦ πene «Ὁμὲρ Ἀγᾶ μου κάμε,
γιὰ τὸ χατῆρι τοῦ Θεοῦ» Μὰ ἄεινος τὴν ἀπώθει,
«Σῶπα παληογνιαοῦρῖσσα, γιαγουρτοβαφτισμένη
τὴν κόρη σου θὰ πάρωμε· δουλιὰ τελειωμένη,
τὸ ἴδιο εἶναι καὶ νὰ κλαῖς, τὸ ἴδιο νὰ φωνάζῃς».

Καὶ τότε ὁ Μπερμπεραλῆς εἰς τὸν Ὅμερ λέγει
«Ἀκόμη τὴν παληορωμῆα, ἀκόμα δὲν τὴν σφάζεις;»

Ἡ κόρη ξελιγώθηκε κι' ἀρχίνησε νὰ κλαίῃ,
Ἀρχίζ' ἡ μάνα τῆς φωναῖς, καὶ γιὰ νὰ μὴ φωνάζῃ,
στὰ γόνατα τῆς κόρης τῆς Ὅμερ ἀγᾶς τὴν σφάζει!

Κ' εἰς τὴν Ροδάνθη ἔλεγε «ζήτησε τὴν εὐχὴ της,
μὲ ἓνα βλέμμ' εἰρωνικό! κι' ἐσκοῦσε πὸ τὰ γέλοια,
Μὴν τὴ λυπᾶσαι κόρη μου! Ἐφαγε τὸ φωμί της!

Δὲν κάνει μόνον φρόνητρο γιὰ τὰ πουλιὰ στ' ἀμπέλια.
 Ἡ κόρη λιποθύμησε νὰ τὴν ἰδῇ σφαγμένη,
 Καὶ πέντε Τοῦρκοι τὴν ἄρπουν ὡς ἦτον νεκρωμένη.
 Καὶ σὰν νὰ ἐφορτώσανε βαμβάκι μέσ' τὸ σάκο,
 τὴν ἐφορτώσαν νὰ τὴν πᾶν τ' Ἀγὰ στὸ Χουμεριάκο.
 Σταῖς Τάπες ἔτυχε νὰ εἶν' τότε οἱ Κριτσώται ὅλοι,
 γυναῖκες, ἄνδρες γενικῶς, ἀκόμη καὶ παιδία,
 γιὰτὶ στὴν Τεράπετρο πληγώθηκε μὲ βόλι,
 ἓνας καλὸς ἀγωνιστὴς καὶ τοῦ 'καναν κηδεῖα.
 Μὰ ὅταν ἐγυρίσανε τὸ βράδυ στὸ χωριὸ των,
 κ' ἔμαθαν τὰ καθέκαστα' τῆς παπαδιάς τὸν φόνον!
 τῆς κόρης τῆς τὴν ἄρπαγῇ! κάνουνε τὸ σταυρὸ των,
 κι' ἐκυνηγούσαν τοὺς ἐχθροὺς μὲ θάρρος καὶ μὲ πόνον.
 Ἀκόμη καὶ Κριτσώτισσαι ἀκολουθοῦσαν τόσαι,
 καὶ φθάνουν στὴ Κουτάραντο «πατεῖς με καὶ πατῶς»
 Μὰ ὅταν στὴ Κουτάραντο ἐτοῦτοι εἶχαν φθάσει,
 αὐτοὶ στὸ Ξηροπόταμο εἶχανε πλιά περάσει.
 Καὶ λυπημένοι ὕστερα γυρίζουν στὸ χωριὸ των,
 γιὰτὶ δὲν ἐπροκάμανε τὸν ἄτιμο ἐχθρὸν των.
 Στὴν ἐκκλησὰ ἐπήγανε τὴν παπαδιά κι' ἐθάψαν,
 καὶ μάτια δὲν ἐμεῖνανε ὅπου νὰ μὴ τὴν 'κλάψαν.
 Βάρδιες ἐστέσανε εὐθὺς στάς καταλλήλους θέσεις,
 κι' αὐθημερὸν ἐκόψανε μὲ τὸν ἐχθρὸν τὰς σχέσεις.

Τρεχάτοι φθάνουν οἱ ἐχθροὶ στὸ Χουμεριάκο πέρα,
 κι' ὀλόγυμνη ὁ κάθε εἰς βαστοῦσε τὴ μαχαίρα!
 Καὶ σέρναν τὴ Ροδάνθη μας κλιτὴ καὶ λυπημένη,
 σὰν μααραμένη ροδαρά, σὰν χώρα κουρσεμένη.
 Καὶ ὡς τοὺς εἶδεν ὁ Χουρσίτ, ἀπ' τὴ πολλὴ χαρὰ του,
 εἰς τὸν ἀέρα ᾄδειασε ἀμέσως τ' ἄρματά του.
 Για χιὰ φωνάζει (ζήσετε) ἀσλάνια μου ἀγάδες,
 «Πατιχιαμὺς τσὸκ γιαχιασοῦν» θάνατος στοὺς ραγιάδες.
 Καὶ στὸν καθένα ἔδωσε καὶ δῶρα καὶ μπαξίσια,
 ἀμέτρητα περίσια.

Καὶ στέλνει τρεῖς χανούμισσες νὰ πάρουν τὴ Ροδάνθη,
 νὰ τὴν ἐκπεριποιηθοῦν ὥστε νὰ συνειφέρῃ,

γιατὶ ἀπ' τῇ συγκίνησι, καὶ κούρασι, καὶ πάθῃ,
τὴν ἐνοιῶσε ὁ ἀσπλαγχνός!! πῶς ὅτι ὑποφέρει.

«Αἶ Τουρκοπούλαι, πάρετε τὴν νέαν ἀδελφή σας,
γλυκὴ καφὲ τῆς ψήσατε, χερμίπετι μὲ τὸ μέλι,
Δεῖξτε ὅλαι σας ἔς αὐτὴ τὴ περιποίησί σας,
καὶ δόστε τῆς γιὰ φαγητὸ ὅτι σὰς ἴπῃ πῶς θέλει.»

Καὶ τὸν Ἰμάμη διάταξε νὰ πάῃ μὴν ἀργήσῃ,
κατὰ τὸ Χεραάτι τῶν νὰ τὴν σάλαδατίσῃ.

Καὶ ὅταν οἱ θρησκευτικοὶ αὐτοὶ θὰ γείνουν τύποι,
καὶ τῆς Ροδάνθης τῆς καλῆς νὰ τῆς περάσ' ἡ λύπη.
νὰ πέψῃ τοὺς Βεκίλιδες νὰ κόψουν τὸ καπίνι,
καὶ μὲ τὸ Ἐμπρι τοῦ Ραμπῆ τότε γαιμβρὸς νὰ γίνῃ.

Βλέπετε· ἦτον τυπικὸς στὴ κάθε μιὰ δουλιὰ του,
γι' αὐτὸ ὅτι· κι' ἂν ἤθελε στὸν κόσμον γιὰ νὰ κάνῃ,
μὲ τάξι πάντα τό 'κανε! κ' εἰς τὰ θρησκευτικὰ του,
Ἐκανε ὅτι ἔλεγε κ' ἔγραφε τ' Ἀλκοράνι!

Πέρνουνε ἡ χανούμισες ἀμέσως τὴν κοπέλα,
μὲ περιποιήσας πολλαῖς καὶ τήνε πᾶν στὸ σπίτι.
Καὶ κάθε μιὰ χανούμισσα πασίχαρη ἐγέλα,
γιὰ νὰ τὴν ἐτοιμάσουνε νύφη γιὰ τὸν Χουρσίτη!
Μόν' ἡ παπαδοπούλα μας ποῦ δὲν ἐγέλα μόνον,
εἶχε καμίνει στὴ καρδιά, λύπες καὶ μὲν καὶ πόνον.
"Ὅτι κι' ἂν τῆς ἐλέγανε αὐτὴ δὲν ὠμιλοῦσε,
δὲν ἤξευρε, ἀληθινά, ἡ ὄνειρα θωροῦσε.

Βγάνουν τῆς τὰ φορέματα ἐκείνα ποῦ φοροῦσε,
μπροστά τῆς σποῦνε τὸν σταυρὸ στὸ στῆθος ποῦ βαστοῦσε.
καὶ βάνουσί τῆς φερετζέ! στὸ πρόσωπο μιλάγια!
λούγουνε καὶ τὸ σῶμά τῆς μ' ἀρώματα καθάρια.
Χέρια καὶ πόδια καὶ μαλιὰ ἀμέσως χρωματίζουν,
μὲ τὸ θρησκευτικὸ κινά! κι' ἐν γένει τὴν στολιίζουν.
μὲ μαλαματικὰ πολλὰ, φλωριά καὶ δακτυλίδια,
ἔπου τὸ βράδυ θὰ γενῇ Τοῦρκα ξετελεμένη.

Γιὰ νὰ τὴν κάμουν νὰ γελά κάμουν πολλὰ παιγνίδια,
μὰ ὅσον κι' ἂν τῆς ὁμιλοῦν αὐτὴ πάντα σωπαίνει.

Ἐβράδυασε· ἦτον καιρὸς ὁ γάμος γιὰ νὰ γίνῃ.

τὰ πάντα ἦσαν ἑτοιμαὶ κομμένο τὸ καπνί.
 Εἰς τὸ Τζαμί πᾶν τὸ γαμβρὸ διὰ νὰ προσκυνήσῃ,
 καὶ σὺν ἀποπροσκύνησε οἱ Τοῦρκοι καὶ κοπέλια,
 ἡ συνοδεία ὅλη των ἄρχισε νὰ κινήσῃ.
 Καὶ Λαηλάχ ἐφώναζαν καὶ φάλανε γαζέλια.
 Ὅτ' οὐ σπῖτι σὺν ἐφθάσανε ἀρχίζει ν' ἀπαγγεῖλη,
 ἕνας Ἰμάμης τυπικὰς εὐχὰς ἀπ' τὸ Κοράνι,
 Κ' ὕστερ' ἀφίνουν τὸν Χουρσίτ μονάχο του οἱ φίλοι,
 καὶ τότε πέρνει μιὰ γρη῏α καὶ γιὰ γαμβρὸ τὸν βάνει,
 Μένει ἡ Ροδάνθη κι' ὁ Χουρσίτ οἱ δυό των ἔνα σπῖτι,
 καὶ πάει γιὰ νὰ τῆς ριχθῇ! Μ' αὐτὴ λέγει Χουρσίτη,
 Ἐγὼ θὰ εἶμαι διὰ σὲ σὺν ἦσε σὺ γιὰ μένα,
 μὰ μὲ τὴν τάξι θὰ γενῇ πρέπει τὸ κάθε ἕνα.
 Μὴ βιάζεσαι παρακαλῶ, ἐγὼ εἶμι' ἐδική σου,
 ἔδγαλε πρῶτα τ' ἀργυρὰ ἐτοῦτα τ' ἄρματά σου,
 καὶ τὰ λοιπὰ φορέματα μὲ τὴν ὑπομονή σου,
 καὶ πέσε στὸ κρεβάτι σου νὰ ῥθῶ στὴν ἀγκαλιὰ σου.

Βγάξει ἀμέσως τὸ σκυλὶ ὅτι καὶ ἂν ἐφόρει,
 καὶ πέφτει στὸ κρεβάτι του καὶ προσκαλεῖ τὴν κόρη.
 Μ' αὐτὴ ἀμέσως χύνεται σὰ φοβερὸ λιοντάρι,
 καὶ σύρνει τὸ μαχαῖρι του ἀπ' τ' ἀργυρὸ θηκάρι.
 Καὶ τὸ καρφώνει στοῦ Χουρσίτ μιὰ δυὸ καὶ τρεῖς στὸ στήθος,
 κι' ἀπέξω διεσκέδαζε ἀμέριμνο τὸ πλῆθος!
 Ἀπὸ τοὺς πόνοους ὁ Χουρσίτ κάνει νὰ ξεφωνήσῃ,
 μὰ κείνη ἐν τῇ μεταξὺ τὸ στόμα τοῦ ἔχε κλείσῃ.
 Καὶ δόστου μόνο μαχαίρès στὸ στήθος κι' ἐπελέκα,
 «Ὅρσε τοῦ λέγει ἄπιστε ποῦ θὲς Ρωμιὰ γυναῖκα»
 Κι' ἐκεῖ ποῦ θὲ νὰ ἔρρε αἷμα τῆς παρθενίας,
 ἔτρεξε τὸ φαρμακερὸ αἷμα τῆς Τυρανίας!
 Σὺν τὸν ἀποτελεῖωσε ἡ ἀνδρειωμένη κόρη,
 βγάξει εὐθὺς τὰ νυφικὰ φορέματα ποῦ φόρει.
 Βάζει τὰ ρούχα τοῦ Χουρσίτ ζώνεται τ' ἄρματά του,
 κι' αὐτὸς τὴν ὠνειρεύετο στὸν ὕπνο τοῦ θανάτου!
 Κι' ἀπὸ μιὰ πόρτα ποῦ ἔδιδ στοῦ Μπέη τὸ περβόλι,
 πιδέξια καὶ σιγὰ σιγὰ πηγαίνει καὶ ἀνοίγει.

Κι' ἐνῷ στὸ πόρτεγο γλεντοῦν οἱ Γενιτσάροι ὅλοι,
χωρὶς νὰ τὴν ἰδῇ κανεὶς κατόρθωσε νὰ φύγῃ.
Σχίζει λαγκάδια καὶ βουνὰ κι' ἐκεῖ ποῦ ἐπερνοῦσε,
δὲν ἔλεγε πῶς περπατεῖ! μόνο πῶς ἐπετοῦσε.

Στὰ Ζένια ὅταν ἔφθασε, στὸν Ἅγιο Ἰωάννη,
ποῦ οἱ Τούρκοι ἔταν ἀδύνατον νὰ φθάσουν ἐκεῖ πέρα,
Μπαίνει στὸ ξωμονάστηρο· τὴν προσευχή της κάνει,
ποῦ τὴν ἐγλύτωσ' ὁ Θεὸς ἐκείνη τὴν ἐσπέρα.
Μπρὸς στ' Ἅγιο Βῆμα τσ' ἐκκλησᾷς μὲ δάκρυα γονατίζει,
καὶ μὲ πικρὸ παράπονο τέτοιας λογῆς ἀρχίζει.
«Πανάχραντη Παρθένα μου καὶ Σὺ Ἐσταυρωμένε,
Βασίλισσα τοῦ οὐρανοῦ, Χριστέ μ' ἀγαπημένε.
Ὅπου γνωρίζετε κ' οἱ δυὸ τοῦ χωρισμοῦ τὸν πόνο,
γιατὶ τὸν ὑποφέρατε καὶ Σεῖς κάμποσο χρόνο.
Ὡ Παναγιά μου ποῦ κλαυσεσ κ' ἐπόνεσ' ἡ καρδιά Σου,
ὅσας ἔσταυρωσαν τὰ σκυλιὰ τὸν μοναχόν Ὑιόν σου,
καὶ κρουνηδὸν ἐτρέχανε τ' ἄχραντα δάκρυά σου.
ὅπου ἐλιποθύμησες ἀπ' τὸν πολὺ καὶ μὸ Σου.
Σὰν εἶδες πάνω στὸ σταυρὸ τὴν Ἀκριθὴ σου Γέννα,
τὶ ἔκαμα ἢ ἄμοιρη; τὶ σοῦ ἔφταιξα Παρθένα;
Κ' ἐνῷ τὸν κόσμον βοηθᾷς καὶ νύκτα λαὶ ἡμέρα,
ἐμέν' ἀφήκες ὀρφανὴ καὶ μὲ χωρὶς μητέρα.
Γιατὶ ἀφήκες τὰ σκυλιὰ τῇ μάνα μου νὰ σφάζουν;
καὶ μέσ' ἀπ' τὴν ἀγκάλη της· τῇ μαύρῃ νὰ μ' ἀρπάζουν;
Νὰ πῶ τοὺς Τούρκους ἀγαπᾷς; Ὡ δὲν θὰ τὸ πιστέψω,
μὰ κ' ἔτσι νὰν ἐγὼ ποτέ, ποτέ δὲν θὰ τουρκεψῶ.
Κ' ἡ ἴδια Παναγία μου, νὰ μὲ παρακινήσης!
Τούρκα νὰ γίνω; Οὐδέποτε καὶ νὰ μὲ ξεδαφτίσης!
Συγχώρεσέ με Δέσποινα· τὶ λέγω δὲν γνωρίζω,
τῆς μάνας μ' ἔκαμ' ὁ σφαγμὸς καὶ σὰν τρελὴ γυρίζω.
Συγχώρεσέ με Παναγιά. Δόσε μου τὴν ὑγειά μου,
βλέπω τῇ μάνα μου μπροστά· κ' ἔχασα τὰ μυαλά μου.
Τὶ ἔφταιξε ἡ μάνα μου, ἢ καὶ ἐγὼ Παρθένα;
Αὐτὰ καὶ ἄλλα ἔλεγε μὲ μάτια βουρκωμένα.
καὶ μετ' ὀλίγον ἀρχινᾷ καὶ ξαναλέγει πάλιν,

μὲ πλειὸ πικρὸ παράπονο καὶ μὲ φωνὴν μεγάλην.
 Στήριγμα τῶν Χριστιανῶν Θεάνθρωπε Χριστέ μου.
 Ἄχραντε Γιὲ τῆς Παναγίας, Πανάγαθε Θεέ μου,
 ποὺ ἔχυσες διὰ ἡμᾶς τὸ ἄχραντό Σου αἷμα,
 καὶ φόρεσες στήν κεφαλὴν ἐξ ἀκανθῶν τὸ στέμμα.
 Τὸν κόσμον ὅλον βοηθᾷς ὁμῶς ἐμένα μόνον,
 Ὑστέρησες τὴν μάνα μου χωρὶς καμιά αἰτία.
 καὶ μ' ἄφησες νὰ πνίγωμαι στοῦ χωρισμοῦ τὸν πόνον.
 Τὶ ἔκαμα ἢ ἁμοιρῇ, μὴν ἔκαμ' ἁμαρτία;
 Χριστέ ποὺ ξεύρεις τί θὰ πῇ ἡ γλύκα τῆς μητέρας.
 ποῦ γιὰ νὰ ἔχῃς καὶ Ἐσὺ μητέρα ἐγεννήθης.
 Κι' ἀπὸ Θεὸς Θεάνθρωπος ἐγίνες ἴλιγας ἡμέρας.
 Τὴν μάνα μου σὰν ἔσφαξαν πῶς δὲν τὴν ἐλυπήθης;
 Χριστέ μου ποῦ σὰν ἦσουνε ἐπάνω στὸ σταυρό σου,
 σὰν εἶδες τὴ Μητέρα σου ἀντικρυ λυπημένη,
 Τὸν Ἰωάννην φώναξες ποῦ ἴλεγες ἀδελφό σου,
 Ὅπως ἐπίσης καὶ αὐτὴ τὴν παραπονεμένη.
 Γῦναι τῆς εἶπες: Νὰ αὐτὸς ὁ υἱός σου ἐδῶ πέρα,
 Ἐπειτα λέγεις κ' εἰς αὐτὸν ἔπαρε τὴν μητέρα.
 ὦ! πῶς γιὰ τὴ Μητέρα σου ἐφρόντιζες καὶ μόνον;
 γιὰ τὰς μητέρας μας Χριστέ δὲν ἔχεις τάχα πόνον;
 Θεέ μου! ποῦ ἔχει εἰς Ἐσὲ ὁ κάθε εἰς τὰ θάρρη,
 Ἐὰν μᾶς διδεις βάσανα γιὰ νὰ μᾶς δοκιμάσης,
 τοῦλάχιστον στήν ὀρφανὴ μὴν ἀρνηθῇς μιὰ χάρι.
 Θεέ μου σὲ παρακαλῶ πολὺ μὴν τὸ ξεχάσης.
 Κατάταξον τὴν μάνα μου ἐντὸς τοῦ παραδείσου,
 πιστεύω δὲν θὰ τ' ἀρνηθῇ ἡ σπλαγχνικὴ ψυχὴ σου.
 Δόσε εἰς τὸν πατέρα μου ὑπομονὴ μεγάλη,
 κ' εἰς τὰς πληγὰς του βάλσαμο καὶ μιὰ καρδιά π' ἀτσάλι,
 Κ' ἐμένα δώσε δύναμι καὶ θάρρος νὰ βαστάξω,
 Νὰ ἐκδικηθῶ τὴν μάνα μου, Τούρκους πολλοὺς νὰ σφάξω.

Αὐτὰ καὶ ἄλλα ἔλεγε μὲ κλάμα καὶ μ' ἀγῶνα,
 Ὅπου κι' ὁ ἴδιος ὁ Χριστὸς πολὺ συνεκινήθη.
 κι' ἐδάκρυσεν τῆς Παναγίας ἡ ἄχραντη εἰκόνα.
 Κ' ἔπειτα ἀπ' τὴ συγκίνησι λίγο ἀπεκοιμήθη.

Μὰ ξάφνου πάλιν σκώνεται κ' ἐδῶ κι' ἐκεῖ κυτάζει,
καὶ βαρυαναστενάζει.

Καὶ βγάνει τὸ μαχαῖρι της ἀπ' τ' ἀργυρὸ θηκάρη,
καὶ τὰ χρυσόξανθα μαλιά της κεφαλῆς της πιάνει,
καὶ τᾶκοφε! τὰ κρέμασε εἰς τὸ προσκυνητάρι.
τὰ ῥέρισ' ὡς θερίζουνε τὸ στᾶρι μὲ δρεπάνι.

Καὶ μ' ἓνα κάρβουνο σβυτὸ στής ἐκκλησίας τοὺς τοίχους,
γράφει μὲ γράμματα χονδρά τοὺς ἐπομένους στίχους.

«Ὅποιος Χριστιανὸς θὰ δῇ ἐτούτῃ τῇ πλεξίδα,

»τῆς νέας 'που ἐστέσανε οἱ ἄπιστοι παγίδα.

»Πολὺ τόνε παρακαλῶ νὰ πᾶ νὰ τὴν προσφέρει,

»στοῦ ἄτυχου πρωτόπαππα· εἰς τὴν Κριτσᾶ τὸ χέρι.

»Ν' ἀνοίξῃ τῆς μητέρας μου τὸ μνήμα νὰ τὴν δαλῇ,

»στὸ στήθος τὸ μαρτυρικὸ ἢ στ' ἅγιο της κεφαλι.

»Καὶ θὰ σκιρτήσῃ καὶ νεκρά ἀκόμ' ἀπ' τῇ χαρᾷ της,

»γιατὶ μ' ἀγάπα ἡ φτωχὴ μέσ' ἀπὸ τὴν καρδιά της.

»Καὶ νὰ τοῦ πῇ, ἡ κόρη του ἐγέννηκε ἀγόρι,

»καὶ τὴν Τουρκιὰ θὰ πολεμᾷ στοὺς καμπους καὶ στα ὄρη.

»Τὸ καλυμαῦχί του 'φηλὰ κι' ἀνθρώπιαστα νὰ βάνῃ,

»κ' ἡ κόρη του ζῇ τίμια καὶ τίμια θὰ ποθάνῃ.»

Βουνὰ καὶ ὄρη διασκελᾷ ἡ κόρ' ἡ ἀνδρειωμένη,

καὶ φθάνει ξημερώματα στὸ Μεσανὸ Λασήθι,

Ἕνας παππᾶς στὴν ἐκκλησιὰ ἔτυχε νὰ πηγαίνει,

γιὰ Τοῦρκον τὴν ἐνόμισε! κι' ἔφυγε 'που ἐφοδῆθη.

—Γέροντα, Τοῦρκο μ' ἐπηρεε; Μὴ φεύγεις ἀπατάσαι,

εἶμαι κι' ἐγὼ Χριστιανός, σήμεσε μὴν φοβάσαι.

Μιὰ χάρι μόν' ἐπιθυμῶ ἂν θέλῃς νὰ μοῦ κάνῃς,

Νὰ μ' ὠδηγήσῃς ὅπου εἶν' ὁ Καπετὰν Καζάνης.

Στὸν Καπετάνιο ἀπαιτῶ ἀμέσως νὰ μὲ φέρῃς,

κ' εὐεργεσία εἰς αὐτὸν καὶ εἰς ἐμὲ προσφέρεις.

Μέσα ποῦ ἔλεγαν αὐτὰ ἔτυχε κ' ἐπερνοῦσαν,

τέσσαρες Μαρμακετιανοὶ ὅλοι των καθδालάροι,

κ' ἐξεφοδῆθηκ' ὁ παππᾶς, κι' αὐτοὶ ποῦ τοὺς ἀκοῦσαν

ὠδήγησαν στὸν ἀρχηγὸ αὐτὸ τὸ παληκάρι.

Ὁ ἀρχηγὸς ὡς εἶδενε τὸν Τοῦρκο ἐμπροστί' του,
τοῦ φάνηκε παράξενο πῶς νὰ τὰποφασίσῃ,
Ἕνα τουρκάκι σὰν κι' αὐτό, νὰ πάρῃ τ' ἄρματα του,
στ' ἀπάτητο Λασήθι του ἄφοβα νὰ πατήσῃ.
«Καλῶς το τὸ Τουρκόπουλο τί θέλεις στά βουνά μου;
— ὦ μὴν μὲ λὲς Τουρκόπουλο γιατί πον' ἡ καρδιά μου,
ἄχ! Καπετάνιο βλασφημεῖς, Τοῦρκο, ἐὰν μὲ λέγεις,
ἂν ἤξευρες τὰ πάθη μου ἤθελε νὰ μὲ κλαίγῃς,
Μανώλης ἐγεννήθηκα· Μανώλης θὰ ποθάνω,
Πασάδες δὲν θὰ προσκυνῶ, οὔτε καὶ τὸν Σουλτάνο!
Εἰμ' ἀπ' τῇ Στεία ἀρχηγέ, ἀπ' τὸ χωρίον Σφάκα,
κι' ἕνας Ἀγῆς Γενίτσαρος, μ' ἐπῆγε στὴ Ρουνάκα,
γιὰ σκλάβο του, κι' ἐδούλευα ἔς ἐτοῦτο νύκτα μέρα,
χωρὶς φαγὶ ἢ πληρωμὴ! ἕνα κομάτι μόνο,
ψωμί γιὰ ζῆσι μοῦδινε· κι' ἐλεύθερον ἄερα
ποτέ μου δὲν ἀνέπνευσα, μόνο καῦμοις καὶ πόνο
πάντοτε εἶχα στὴν καρδιά, κι' ἔκλαιγα κι' ἐθρηνοῦσα.
Ἄχ! Καπετάνιο μου, ζωὴ δὲν ἦτο ποῦ ἐζοῦσα.
Ἐδλεπα τοὺς Χριστιανοὺς σὰν ζῶα νὰ τοὺς σέρνουν,
καὶ κορασίδες Χριστιανές, οἱ ἄπιστοι νὰ πέρνουν
Κ' εἰς τοὺς γονέους των μπροστὰ παρθένας ν' ἀτιμάζουν!
Ἄχ! ποῦ νὰ σὰς διηγῇθῶ, τί ἔδαν τὰ δύο μου μάτια,
εἶδα, μὲ χωρὶς ἀφορμὴ Χριστιανοὺς νὰ σφάζουν!
καὶ ἡ καρδιά μου ῥάγιζε καὶ γίνετο κομάτια.
Γιὰ κείνο ἀποφάσισα κι' ἐγὼ μίαν ἐσπέρα,
ποῦ ἐκοιμᾶτο ὁ Ἀγῆς ἐπάνω στὸν ὄντά του,
νὰ φύγω διὰ νὰ ἐλθῶ κ' ἐγὼ ὁ φτωχὸς ἔδω πέρα,
καὶ τοῦ κλεψα τὰ ροῦχά του μαζί καὶ τ' ἄρματα του.
Ναί, ν' ἀναπνεύσω λυθериᾶς ἄερα ἐδῶ πάνω,
γὰ πολεμῶ μὲ τοὺς ἐχθροὺς κι' ἐπειτα ἄς ποθάνω.
Πάρε με, Καπετάνιο μου, μαζί σου στρατιώτη,
κι' ὅταν ἐχθροὺς θὰ πολεμᾷς νὰ βρίσκωμε κοντά σου,
ὦ! ἂν μὲ διώξῃς θεωρῶ σὰν νὰ μὲ λὲς προδότῃ.
Ναί, σὲ ὀρκίζω στὸν Θεὸ καὶ εἰς τὴν ἀνδρείά σου.
Ἄχ! εἶπε φέμιμα· κι' ὅποιος πῇ φέμιματα τιμωρεῖται,
ἀλλὰ ἰδοὺ περίστασις ποῦ ψεῦδος συγχωρεῖται.

Ναί· εἰν' ἀθῶον κι' εὐγενὲς ἓνα τοιοῦτον φόμα,
καὶ ὁ Πανάγαθος Θεὸς τὸ συγχωρεῖ ἀκόμα.

Γιατὶ τὸ φόμα τοῦ αὐτὸ θέλει νὰ βοηθήσῃ,
ἀνθρώπους ὅπου πάσχουνε καὶ ὄχι ν' ἀδικήσῃ.

Ἄς εἶνε, λέγει ὁ ἀρχηγός, ἐγὼ θὰ ἐξετάσω.

κι' ἂν εἶνε ὅπως μοῦ τὰ λὲς τότε θὰ σὲ κρατήσω,

ἢ δ' ἄλλως καὶ μέ ἀπατᾷς εὐθὺς θὰ σὲ κρεμάσω,

ἢ μὲ τὸ γαταγαγάνι μου αὐτὸ θὰ σὲ ξεσχίσω.

— Εἰτάσε, Καπετάνιε μου, καὶ ἂν σοῦ λέγω ψέμα,

χῦσε μὲ τὸ μαχαίρι σου τὸ ἐδικό μου αἷμα.

— Ἐξ ἄλλου σὺ εἶσαι μικρός, παιδί καὶ δὲν ἀντέχεις,

ὥσάν ἐμᾶς μερόνυχτα εἰς τὰ βουνὰ νὰ τρέχῃς.

Τὴν πείνα καὶ τὴν κούρασι μπορεῖς νὰ τὴ βαστάξῃς;

τὸν ὕπνο δυό μερόνυχτα, πές μου δὲν θὰ νυστάξῃς;

— Αὐτὰ τὰ σκέφθῃκα πρὶν ῥθῶ· λοιπὸν θὲν θὰ δηλιάσω,

μὲ τοῦ Θεοῦ τὴ δύναμι ὅλα θὰ τὰ βαστάσω.

— Μείνε λοιπὸν προσωρινῶς μ' ἐμᾶς μικρὴ Μανώλη,

Καὶ λέγει στοὺς συντρόφους τοῦ π' ἀμέσως ἤλθαν ὅλοι.

«Ἡάρετε τοῦτο τὸ παιδί, μαζί μας θὰ γυρίζει,

κι' ὥς ἀδελφὸ τοῦ ὁ καθ' εἰς πρέπει νὰ τὸ γνωρίζῃ.

Ἰδιαιτέρως δ' ὠμιλεῖ στὸν πρωτεξάδελφόν του.

Τὸ κάθε ἓνα κίνημα ἔχει νὰ προσέχῃ,

νὰ ἐπιβλέπῃ δηλαδὴ τὸν νεοσύλλεκτόν του,

ὥστε νὰ πληροφορηθοῦν πραγματικῶς τί τρέχει.

Αὐταῖς ταῖς ἡμέραις ἔγραψαν στὸν Καπετὰν Καζάνη,

πὼς εἰς ταῖς Λίμνες βρίσκεται ὁ Καμπουρομπιλάλης,

καὶ ἄνω κάτω τὸ χωριὸ ὁ σκύλος ἔχει κάνει,

γιατ' ἐπιτίθετο τῆς μιᾶς κοπέλας καὶ τῆς ἄλλης.

Καὶ τὸν παρακαλοῦσανε γρήγορα νὰ περάσῃ,

μὲ τὰ λιοντάρια τοῦ μαζί γιὰ νὰ τὸν λογαριάσῃ.

Ἕτοιμοι, λέγει ὁ Ἀρχηγός, γιατί τὸ μεσονύκτι,

πάλι θὰ ἔχωμε χορὸ μὲ τοὺς παληομπουρμάδες,

Ἦ ταῖς Λίμνες θὰ νὰ τρέξῳμε, καὶ χιόνι ἐὰν ρίπτει,

τὰ παληκάρια μου χιονιὲς δὲν σκιάζουντε κι' ἀγάδες.

Αὐτὴν τὴν ὥρα ὁ Θεὸς τσ' ἐχθροὺς ἀποτυφλώνει,

κι' ὅσους γὰρ πίστι πολέμου'ν μὲ θάρρος δυναμώνει.
— Ἡμεθα λὲν μὲ μιὰ φωνή εἰς τὴν διαταγὴ σου,
κι' ὅπου θὰ πάῃ ἡ τρέχα σου θὰ πᾶ' ἡ κεφαλὴ μας,
Κι' ὅπου διατάξ' ἡ πατρικὴ κι' ἀγγελικὴ φωνὴ σου,
ἀμέσως θὲ νὰ τρέξωμε μὲ εὐχαρίστησί μας.
Κι' ἀμέσως ἐξεκίνησε ἡ συνοδεία ὅλη,
ὁ ἀρχηγός, οἱ σύντροφοι μὲ τὸν σπανὸ Μανώλη.

Φθάνουνα τὰ μεσάνυχτα σταῖς Λίμνες σταῖς Πηγαίδες,
'ποῦ εἶν' ἀπέξω στὸ χωριό, κ' οἱ χωρικοὶ πιστεύουν,
πῶς πρὶν νὰ κράξ' ὁ πετεινὸς πηγαίνουν ἡ Νεράιδες,
καὶ πλύνονται καὶ λούγουνται κι' ἀρχίζουν καὶ χορεύουν.
Ἐκεῖ τοὺς τοποθέτησε ὁ Καπετὰν Καζάνης,
ἔπειγα λέγει σιγαλὰ εἰς ἓνα παληκάρι,
«Ξεῦρεις παιδί μου Κωσταντῇ, τί πρέπει γιὰ νὰ κάνῃς;
προσεκτικὰ ὅμως κανεῖς εἶδησι νὰ μὴν πάρῃ.
Πάρε μαζί σου δυὸ παιδιὰ, ἔμβρα σταῖς Λίμνες μέσα,
νὰ βλέπῃς' ὅμως ὅπου δῆς τῶν Γενιτσάρων φέσα.
Κι' ἂν δῆς κανένα Χριστιανὸ πέστου γιὰ νὰ σὲ φέρῃ,
στοῦ Τουρκοφάγου τὸ κελί' τοῦ Γιώργη τοῦ Δινέρη.
Κι' ἐκεῖνος εἰς τὸ ἔργον μας θὲ νὰ μᾶς βοηθήσῃ,
γνωρίζει τὰ πατήματα γιὰ νὰ σᾶς ὠδηγήσῃ.
Ἀμέσως ὀνομαστικῶς κράζει δυὸ παληκάρια,
κι' εὐθὺς τὰ γιαταγάνια των βγάζουν ἀπ' τὰ θηκάρια.
Μὰ κι' ὁ Μανώλης ὁ σπανὸς λέγει «θ' ἀκολουθήσω»,
«Μεῖνε τοῦ λὲν «εἶσαι μικρὸς» μ' αὐτὸς δὲν μένει πίσω.
— Πάρτε τον λέγ' ὁ ἀρχηγός, ἀφοῦ τὸ ἐπιμένει,
κι' ἐμδαίνουν μέσα στὸ χωριὸ ὅλοι ξεσπαθωμένοι.

Εἰς τοῦ χωριοῦ τὴν εἴσοδον οἱ σκύλοι ἐγαυγίζαν,
Κ' εἰς ἓνα σπήτι κάθονται πέντ' ἔξη Γενιτσάροι,
χορὸ ἔχανε μὲ χριστιανὲς κοπέλες κι' ἐγλεντίζαν,
κι' ἓνα Μαδουπόμουσταφὰ εἶχανε γιὰ λυράρη.
— Αἶντε Μαριά μου χόρεψε! — Ἐλένα μου νὰ ζήσης,
— Κρασί μου φέρε Κατεριά, — Καλὴ νὰ με φιλήσης!
— Ὅρὲ γκιαούρη Κωσταντῇ, ἔτοιμα τὰ κρεβάτια,

γιατί σὲ λίγο θὲ νὰ ἴμοῦν γαμβροὶ οἱ Γενιτσάροι,
ἐὰν ἀργήσης βαλλαχὴ σοῦ βγάνω τὰ δυὸ μάτια,
ἢ θὰ σὲ κάνω παστουρμά μὲ ξυδι στὸ πιθάρι!

— Βγάλτε τὰ ρουχὰ σας Ρωμηῆς, εὐθὺς ἐτοιμασθήτε,
γιατί θὰ πέσωμε μαζί, νὰ τὸ ἔχετε χαρὰ σας,
πῶς μὲ Γενίτσαρους γαμβροὺς καὶ σεῖς θὰ κοιμηθῆτε,
κι' ἀγάδες θὲ νὰ βάλετε μέσα στὴν ἀγκυαλιά σας.

Οἱ τέσσαρες τοὺς ἔδλεπαν ἀπὸ τὴν κλειδωνιάστρα,
καὶ σηκωμένη εἶχανε τῶν ὅπλων των τὴν πιάστρα,
κι' ἐσκέπτοντο ἂν ἔπρεπε νὰ τοὺς πυροβολήσουν,
ἢ ἂν τὸν Καπετάνιο των νὰ προειδοποιήσουν.

Μὰ ὁ Μανώλης δὲν βαστᾷ κυτᾶ τὸ γιαταγάνι,
παίξει τῆς πόρτας δυνατὰ κι' αὐτὴ εὐθὺς ἀνοίγει,
κόβει τοῦ ἴνους τὴν κεφαλὴ σὰν στάχυ μὲ δρεπάνι,
κ' οἱ ἄλλοι τοῦρκοι κύταζαν ὁ κάθε εἰς νὰ φύγῃ.

Σέρνει καὶ ταῖς πιστόλες του, τοὺς ἄλλους σημαδεύει,
κι' ἀφοῦ ἐξάπλωσ' ἄλλους δυὸ καὶ τέταρτο γυρεύει!

Τὸν τέταρτο τὸν εἶχανε οἱ ἄλλοι τελειώσει,
ἓνας μονάχα πρόφθασε ἀπ' ὅλους νὰ γλυτώσῃ!

Κόβει τῶν δυὸ τὰς κεφαλὰς, πέρνει καὶ τ' ἄρματά των,
κι' ἔπειτα ἐγυρίσανε καὶ πᾶν στὸν ἀρχηγό των,
καὶ ἄμαχα κι' ἀτάραχα ἐκάμαν τὴ δουλειά των,
κι' ἐδόξαζαν ὡς χριστιανοὶ τὸν Ἰησοῦν Χριστό των.

Τὸν καπετάνιο βρήκανε ἐκεῖ ἔπου τὸν ἀφήκαν,
καὶ ὅπως ἐγενήκανε τοῦ τὰ διηγηθῆκαν.

— Τρεῖς Τοῦρκους σκότωσ' ἀρχηγὸ μὰ δυὸ κεφάλια μόνο,
σοῦ ἔφερα, δὲν μπόρεσα τ' ἄλλο γιὰ νὰ σηκῶναι
Ἕνας μονάχα ἔφυγε ἔπου τον κι' αὐτὸς στὸ σάκο,
Αἶ τὸ σκυλι! θὰ ἔρρισκεται τώρα στὸ Χουμεριάκο.

— Θὰ τὸν γνωρίσης ἂν τὸν ὄῃς αὐτὸν ἔπου ἔχει φύγει;

— Πιστεύω, καπετάνιε μου, πῶς θὲ νὰ τὸν γνωρίσω,

— Πτευχεμένο ἔγῃκενε τ' ἀποφερνὸ κυνήγι,
γιὰ κύταξε, Μανώλη μου, ἐκεῖ στὸ λάκο ἔπίσω.

Καὶ πράγματι ἐκύταξε καὶ βλέπει ξαπλωμένο,
τὸν τοῦρκο ὅπου ἔφυγε στὸ αἷμα του πνιγμένο.

Τὰ ἔμπρὸς ὀπίσω παρευθὺς μ' ὀλονυκτὶς γυρίζουν,
κ' εἰς τὰ Σελιὰ πρὶν νὰ ἐβγῇ ὁ ἥλιος σωπατίζουν.
Τὼρ ἄς ἀφίσωμεν αὐτοὺς στοῦ Λασηθιοῦ τὰ ὄρη,
νὰ πᾶ νὰ ἔβρουμε τὸ Χουσίτ' που σκότωσε ἡ κόρη.

Ζ'.

Τὴν ἐπομένην ἔπου ἔγινε ὁ γάμος τοῦ Χουρσίτη,
οἱ Γενιτσάροι στὸ Καφὲ γελοῦν καὶ κουδεδιάζουν,
καὶ πότε θὰ ἔβγῃ ὁ γαμβρὸς ἔξω ἀπὸ τὸ σπήτι,
ὅλοι ἐσυζητούσανε καὶ μορφολογαριάζουν.

Κι' ἐλέγανε πῶς ἔπρεπε τώρα νὰ ἔνε βγαρμένοις,
γιάτι ἔνε ὥραις δεκοχτὼ μὲ τὴ γενὶ χανοῦμη,
Τὶ διάβολο! πάντα μ' αὐτὴ θὰ εἶνε κλειδωμένοις;

—Τὶ νὰ σᾶς ἔπῳ ἀγάδες μου ὁ Κοπανᾶς φωνάζει,
καὶ σεῖς νὰ ἔθελε ἔχετε τέτοια ἔμορφη γυναῖκα,
Βαλὰχ μπιλὰχ θὰ εἰσασθε κλεισμένοι γιὰ τὸ χάξι,
εἴκοσι ἔμέρες μὲ αὐτὴ, τὸ κάτω κάτω δέκα.

Λοιπὸν καὶ ὁ Χουρσίτ' Ἀγὰς τὸ ἴδιο θε νὰ κάμη,
μὲ τὴν παπαδοπούλα του θὰ κάμη μπαῖράμι.

—Ναί! ἓνα τέτοιο κερεστέ κανεῖς νὰ ἔχη μαζί του,
τρελὰς θὰ εἶνε γιὰ νὰ ἔβγῃ ἀπὸ τὴν κάμαρί του.

—Μιὰ τέτοια νύφη ἔπου φορεῖ στὸ στήθος δυὸ κουμπούρια,
Φραντσέζικα μ' ἀμύγδαλο! καὶ πιάστρα μὲ κορῶνα,
θε νὰ τὴν ἄφινες ἐσὺ ποτέ σου στὸν αἰῶνα;

Κι' ἐλέγαν τόσα δι' αὐτὴν ἄπρεπα καλαμπούρια.

Ὅταν ἐξάφνου βλέπουνε κι ἐρχόνταν ἀπὸ πέρα,

Ἐνα σκυλὶ κι' ἐθάσταγε μιὰν ἀνθρωπίνην χέρα!

Τοὺς ναργιλέδες παραιτοῦν εὐθὺς μεσοπιομένα,
καὶ τρέχουνε τρομακικοὶ μὲ μάτια ἀγριαμένα.

Φθάνουν στὸ σπήτι τοῦ Χουρσίτ' στὴν πόρτα του κτυποῦνε,
ἀλλ' ὅμως δὲν γροικοῦνε.

Κτυποῦνε πλέον δυνατά, μὰ ποῖος νὰ τοὺς ἀκούσῃ;

Τότε τὴν πόρτα σποῦσι.

Φεῦ! τὶ τρομακτικὴ σκηνή! Βλέπουνε τὸ Χουρσίτη,
καὶ τὰ πλευρά του ἔδῳ κι' ἐκεῖ ἦσανε σκορπισμένα,

ἡ κεφαλὴ τοῦ χωριστὰ μὲ φαγωμένη μύτη!

καὶ τ' ἄντερὰ στοῦ καναπέ τὰ πόδια τυλιμένα.

Καὶ ἓνας σκύλος ἄγριος μέσα εἰς τὸ κουφάρι,

κι' ἔτρωγε τὸ κνισάρι,

«Νααλὲτ ὀλσοῦν τσεχενεμὲ» φωνάζαν τέτοια νύφη,
θάνατος στοὺς γκιαούρηδες καὶ στὲς Ρωμηγὲς γυναῖκες,
πρέπει παιδιὰ νὰ σκώσωμεν καὶ τὸ Σανζάκι χερσίφη,
ἀνάθεμα ταῖς πανδρεαῖς ἐλέγαν ταῖς Ρωμένιας.

Κ' ἓνα σινδόνι φέρανε καὶ βάνουν τὸ Χουρσίτη,
ὅσος ἦτον ἀφάγματος καὶ σκάπτουν ἓνα λάκκο,
καὶ τὸν ἐπροσκυνούσανε κατόπιν ὡς χεχίτη,
κ' εἰς τὸ Τζαμί τὸν ἔθαψαν 'ποῦ τον στὸ Χουμεριάκο. *

Οἱ ἄσπλοι Χριστιανοὶ ἔπρεξαν κι' ἐκρυφθήκαν,
γιατὶ τοὺς Τούρκους εἶδανε κ' ἦσαν ἔξαγριεμένοι
καὶ τοὺς γυρεὺν ἀφορμὴ γι' αὐτὸ δὲν ἐφανήκαν,
νὰ μὴ τοὺς πιοῦν τὸ αἷμά των σὰν σκύλοι λυσσασμένοι.

Οἱ Τούρκοι τρεῖς ἀπόπειραις ἐκάμανε κατόπι,
κ' ἐπήγανε εἰς τὴν Κριτσά σὰν ἄστακοὶ ὥπλισμένοι,
ἀλλ' ὅμως ἀπεκρούσθησαν κ' ἄδικα πᾶν οἱ κόποι.
καὶ πάντοτε γυρίσανε χαμένοι 'ντροπιασμένοι.

Ὅμως κατάλληλον καιρὸν ἐπρόσμεναν νὰ ἔβρουν,

---

* Τὸ Τζαμί αὐτὸ ἦτο Ἐκκλησίᾳ κτισθεῖσα πρὸ τετρακοσίων ἐτῶν, ὡς μαρτυρεῖ καὶ ἡ ἐνεπίγραφος πλάξ ἡ ἄνωθεν τῆς βορείου θύρας κτισμένη, καὶ τιμωμένη ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἁγίου Νικολάου. Μετὰ τὴν ἁλώσειν τῆς Κρήτης ὑπὸ τῶν Τούρκων μετεβλήθη εἰς Τζαμί καὶ ἦτο τοιοῦτον μέχρι τοῦ 1898. Μετὰ τὴν μεταβολὴν τοῦ Πολιτεύματος ἀνεκαινίσθη πάλιν εἰς Ἐκκλησίαν καὶ διατελεῖ ἐπ' ὀνόματι πάλιν τοῦ Ἁγίου Νικολάου καὶ σήμερον. Εἰς τὸν περίβολον τούτου ἦτο τὸ μνήμα τοῦ Χουρσίτ, ὑψηλὸν καὶ ὀπωσδήποτε ἐξωραϊσμένον μέχρι τοῦ 1878 ὁπότε καὶ κατεστράφη ὑπὸ τῶν Χριστιανῶν. Οἱ ἐντόπιοι Ὀθωμανοὶ διαστρέφοντες τὴν ἀλήθειαν ἰσχυρίζονται ὅτι ὁ Χουρσίτ ἦτο ἄριστος πολεμιστὴς, ἀλλὰ κατὰ τινα μάχην συμβᾶσαν ἐκεῖ πλησίον ἐφρονεῖσθαι ὑπὸ τινος ἐπίσης ἀνδρείου πολεμιστοῦ Χριστιανοῦ Μαστραχᾶ καλουμένου ὅστις ἀποκόψας τὴν κεφαλὴν τοῦ Χουρσίτ τοῦ τὴν ἔδωκε εἰς τὰς χεῖρας. Καὶ ὅτι τὸ ἀκέφαλον σῶμα περιπατῶν ἔπλεσεν ἀκριβῶς ἐκεῖ καὶ διὰ τοῦτο ἀνηγέρθη τὸ μνημεῖον (Τουρπὲ) καὶ πρὸς τιμὴν του μετέτρεψαν εἰς ἱερὸν Τέμενος τὴν Ἐκκλησίαν !! Εἰς ἀπόστασιν 100 περίπου μέτρων σώζεται ἀκόμη κατοικήσιμον ὡραῖον Ἐνετικὸν οἰκοδόμημα ὑπὸ τὸ ὄνομα *Romana porta*, ἔνθα ἐγένεεν ὁ φόνος τοῦ Χουρσίτ.

γιά νά πατήσουν τήν Κριτσά καί νά ἐκδικηθοῦνε.

Τὸν φόνον τοῦ Χουρσίτ ἀγᾶ καί Καμπουρομπιλάλη καί τῶν λοιπῶν Ὀθωμανῶν, οἱ Τοῦοκοι δὲν χωνεύουν, τὸ πῆρανε γιά μαχαιρὰ ἀγιάτρευτη μεγάλη καί σκέπτονται χιλιά λογιά κ' ἐκδίκησι γυρεύουν. Ἀπ' τὴ πολλή μανία τῶν ἀφρίζουνε καί τρίζουν κι' ὅπου ἀόπλους Χριστιανοὺς ᾔθελε νά ἐβροῦνε, τοὺς ἐκατακεφάλιζαν κ' ἀρχίζαν νά τοὺς ἔβρίζουν. Δαιμόνιο τοὺς ἐπiane Ρωμηοὺς νά μὴ θωροῦνε· Γράφουν κ' εἰς τὸν Χασάν πασά ποῦ ὄρισκετο στῆς Μάλλαις μὲ ἀναρίθμητο στρατὸ καί μὲ Βασιβουζούκους.

«Παραίτα τῆς μικροδουλειᾶς καί κύττα τῆς μεγάλαις, κ' ἔλα ἂν θέλῃς γρήγορα καί γλύτωσε τοὺς Τούρκους, αὐτοὺς ποῦ βρίσκονται ἐδῶ γιὰ τ' οἱ Ρωμηοὶ μᾶς σφάζουν, κι' οὔτε γιά κρομμυδόφυλλο δὲν μᾶς σελογαριάζουν. Κάμε γιά ὄνομα Θεοῦ καί γιά τοῦ Μουχαμέτι, πρόφθασε μὲ τ' ἀσκέρι σου γιά νά μᾶς σὲ γλυτώσῃς. Ἐὰν δὲν ἔλθῃς γνώριζε χάνεται τὸ Δοβλέτι, κι' ἂν ἔλθῃς τοὺς γκιαούρηδες τότε θὰ ταπεινώσῃς.

Ὡς ἔλαβε τὸ γράμμα τῶν εὐθὺς τὴν ἴδια ἡμέρα ἐπῆγ'ε στὴ Γεράπετρο καί καί μαζεῦοντ' ὅλοι, κ' ὑψώνουν τὴ θρησκευτικὴ πράσινη παντιέρα, ἐντόπιοι Τούρκοι, Ἀλβανοὶ, Τατάροι καί Μογγόλοι, καί ἀπαντᾷ πῶς ἔρχομαι μὲ ἀρκεταῖς χιλιάδες, καί μέσα στὸ καθουκί τῶν θά βάλω τοὺς βαγιάδες. Μετροῦνται κ' εὗρεθήκανε εἴκοσι τρεῖς χιλιάδες κι' ὅλους τοὺς ἐφωδιάσε μὲ ὅπλα καί παράδες. Κ' ἓνας Ἰμάμης ἀρχίζε βαήζη νά τοὺς κάνει ὅτι διατάσσει ὁ Ραμππῆς καί γράφει τ' Ἀλκοράνι, τοὺς ἀπιστοὺς Γκιαούρηδες νά σφάζετε μὲ θάρρος. Δὲν εἶνε κρίμα κ' ἐκατὸ Ρωμηοὺς ἐὰν σκοτώσῃς, εἶν' ὄφιδες φαρμακεροὶ εἶνε τῆς γῆς μας βάρος, καί λόγο γιά τὸ ἔργον σου αὐτὸ δὲν θὰ νά δώσῃς. Ἀφοῦ τοὺς ἐφανάτισε ἀμέσως ξεκινοῦνε,

μ' ἀλαλλαγμοὺς καὶ μὲ φωναῖς νταούλια καὶ ζουρνάδες,
καθίζουν στὸ Καλὸ - χωριὸ γιὰ νὰ ξεκουρασθοῦνε,
κ' ἐκεῖ κάνουν τὸ σχέδιο νὰ σφάξουν τοὺς βραγιάδες.

Τὴν ἐπομένην τὸ σαμπάχ ναμάζι προσκυνοῦνε

κ' ἔπειτα ξεκινοῦνε,

διὰ νὰ πᾶν εἰς τὴ Κριτσᾶ νὰ δώσουν καὶ νὰ πάρουν,
καὶ σὰν τ' ἄρνιά ἐλέγανε τοὺς Χριστιανοὺς θὰ γδάρουν.

Ἀπὸ τοῦ Κρούστα τὴ μεριά πᾶν ἔξε χιλιάδες,
κι' ἀπὸ τὸ κάμπο δώδεκα πεζοὶ καὶ καθαλάραι.

Δύο ὀπισθοφυλακὴ οἱ περὶ καλοὶ ἀγάδες,
καὶ τρεῖς ἐμπροσθοφυλακὴ ἀγριογενιτσάροι.

Δύο χιλιάδες Χριστιανοὶ ἦσαν ὀχυρωμένοι
εἰς τὴ Κριτσᾶ· καὶ τοὺς ἐχθροὺς καθένας των προσμένει.

Θὰ ἦσαν πεντακόσιοι περίπου οἱ Κριτσῶτες,
καὶ χίλιοι πεντακόσιοι ἄλλοι Μεραμπελλιῶτες.

Γιὰτ' οἱ Κριτσῶτες εἶχανε γραμμένα γιὰ νὰ ῥθοῦνε,
κ' οἱ ἀδελφοὶ τοὺς ἀδελφοὺς ἀλληλοδογοῦνε.

Πρῶτοι ποὺ ᾠθᾶσαν στὴ Κριτσᾶ ἀπὸ τὸ Μεραμβέλλο,
ὁ Κοκκινάκης ἦτανε μαζὺ μὲ τὸ Μουρέλλο.

Καὶ τοῦ γενναίου ἀρχηγοῦ τὸ σῶμα τοῦ Καζάνη
μὲ τὸ Μανώλη τὸ σπανὸ ἐγκαίρως καταφθάνει.

Φθάνουν στὸ κάμπο τῆς Κριτσᾶς οἱ Τοῦρκοι καὶ ἀρχίζει
ὁ πόλεμος· ποὺ ἠνόμιζες ἡ γῆ ὅτι βοῖζει.

Ἀπὸ τῶν ὀπλων τὴν κλαγγή, ἴδια σὰν νὰ βροντοῦσε!
κι' ἀπ' τὰ κανόνια τοῦ Χασὰν ὁ κόσμος πῶς χαλοῦσε.

Πυκνοὶ καπνοὶ καὶ σύνεφα ἐδγαίναν στὸν αἰθέρα,
τῶν τουφεκιῶν καὶ κανονιῶν ἐκείνην τὴν ἡμέρα.

Πρώτῃ γραμμῇ κρατούσανε τότε οἱ Κριτσῶται ὅλοι,
ἐνεκα ποὺ τὰ μέρη των ὡς ἠτόπιοι ἐγνώριζαν,

καὶ ἀρχηγό των εἶχανε τὸν Ἀλεξομανώλη,
κ' ὅλο στὸ κρέας ἔπαιζαν ἀπὸ τὰ μιτιρίζα.

Τοὺς πολεμίους ἔβλεπες κι' ἀπὸ τὰ δύο μέρη
μέ τὰ σπαθιά στὸ χέρι.

Μὲ γενναιότητα πολλὴ ἀλλὰ καὶ καρτερία.
ἐρχόντο οἱ Χριστιανοὶ γιὰ τὴν ἐλευθερία.

ἐπὶ τὴν πόλιν

Κάμνουν οἱ Τοῦρκοι ἔφοδον ἀλλὰ καὶ οἱ ὅικοί μας
 ἀντεφορμοῦν μὲ τὰ σπαθιά, δὲν χάνουνε τὸ θάρρος.
 Μὲ τοῦ Θεοῦ τῇ δύνامي ἡ νίκη 'νε ὀδική μας,
 καὶ δὲν ἐπρόφθανε ψυχὰς νὰ δεμαθιάζῃ ὁ Χάρος.
 Τότε τὸ ἱππικὸν ὄρμα μὲ λύσσα (τοῦ Χασάνη),
 μὲ τὴν ἰδέα στοῦς Ρωμηοὺς θραῦσι πολλὴ νὰ κάνη.
 Μὰ οἱ Χριστιανοὶ ἀτρόμητοι, ἄφοβα πολεμοῦνε
 κ' οἱ Τοῦρκοι ἀρχηνίσανε νὰ ἐπισθοχωροῦνε.
 Γιατ' ἐπιπταν μὲ τ' ἄλογά μαζί κ' οἱ καθαλάρσι
 καὶ τετρακόσοι ᾠάθησαν μονάχα Γιαντισάρσι.
 Τοὺς πῆραν οἱ Χριστιανοὶ καὶ πέντε μπαϊράκια,
 ὁ δὲ Χασὰν τοὺς ἔβλεπε ἀπὸ 'να λόφο ᾠάνω,
 «Ἀλλάχ Ἀλλάχ, ἐφώναξε αὐτοὶ εἶνε γεράκια,
 νὰ τοὺς κυττάζω μοναχὰ τὰ λογικά μου χάνω.
 Νᾶθελα νᾶχω σὰν κι' αὐτοὺς πενήντα χιλιάδες
 ὅλους τοῦ κόσμου τοὺς Ρωμηοὺς θὰ ἔκανα βραγιάδες».
 Γυρίζει στὸ Καλό-χωριὸ καὶ ἡσυχάζει πάλι,
 μὲ ἐντροπὴ μεγάλη.

Μετρὰ τὰσκέρι κ' ἔλειπαν χίλιοι καὶ σαράντα!
 κι' ἀπ' τοὺς ὀδικούς μας ἔπεσαν ὡς ἑκατὸν τριάντα.
 Καὶ δέκα πέντε κᾶθησε ἡμέραις σ' αὐτὰ τὰ μέρη,
 ὡς ὅτου ὁ στρατὸς κι' αὐτὸ διὰ νὰ συνηφέρει.

Η'.

Φέρε με Μοῦσα στὰ παληὰ στὰ δοξασμένα χρόνια,
 'ποῦ ἔλαμπεν ἡ Κλεφτουργιὰ εἰς τὰ βουνὰ ἐπάνω.
 Νὰ δῶ τρουμπούνια στὸ γυαλὸ καὶ στὴ στεριὰ μιλιόνια,
 καὶ παληκάρια ζωντανὰ κ' ἔπειτα ἄς πεθάνω.
 Τὰ καρυσφίλια νὰ θωρῶ, κι' εὐμορφα γιαταγάνια,
 'ποῦ τοῦ Σουλτάνου σχίζανε τὰ φοδερὰ φερμάνια.
 Ἄχ! ἐπεράσαν τὰ παληὰ, κ' οἱ χρόν' οἱ δοξασμένοι,
 κ' ἤλθανε ἄλλοι ἄδοξοι μαῦροι καὶ ἔντροπιασμένοι.
 Τότε ᾠχαν στρῶμα τὸ σπαθὶ καὶ τὸ βουνὸ παλάτι
 τῶρα ᾠχουν στόλο καὶ στρατὸ μονάχα γιὰ τὸ μάτι.
 Τότε στιβάνια ἔβαναν, βράκια ᾠ φουστανέλλα,
 τῶρα στιβάλια φράγκικα φωκόλια καὶ καπέλλα.

Τότε χορεύανε χορὸ καλὸ καὶ τιμημένον,
 τώρα χορεύουν τὸ χορὸ τῶν μετρημφισμένων.
 Τότε τὸ γάμο εἶχαμε γιὰ ἱερώτερόν μας,
 καὶ τώρα τὸν ἐκάναμε κι' αὐτὸν ἐμπόριόν μας.
 Οἱ παλαιοὶ ἐλάτρευαν προσέτι καὶ τὰς Μούσας,
 τώρα γιὰ Μούσας ἔχουνε καὶ παληοθρωμοῦσας.
 Τότε ἐμύριζεν ὁ νηὶς ἀγνότητα καὶ χάρι,
 τώρα ἔχει μόνον ἱερὰν ἰδέαν καὶ φροντίδα,
 καμιμιάς βαμένης παχουλῆς χιαντέζας τὸ ποδάρι,
 καὶ τίποτε δὲν σκέπτεται γιὰ πίστι καὶ πατρίδα.
 Ἄχ! τότε τὰ παράσημα τὰ πέρνανε στῇ μάχῃ,
 τώρα! αὐτὸς ὅπου καλὰ μετὴν Αὐλὴ θὰ τᾶχει.
 Τότε διασκεδάζανε στοὺς καθαροὺς ἀέρες,
 καὶ ἔπιναν ἄδολα πιστὰ, σπανίως δὲ καφέδες,
 καὶ τώρα! στὸ καφὲ σαντὰν με καὶ μπιραριέρες,
 πίνωμεν σπῆρτα τῆς Φραγκιάς, ψευτιῆς καὶ μπουρδελέδες.
 Ἡ κάθε νηὶς ἔχει φυσικὰ τὰ χεῖλη σὰν κεράσιο,
 καὶ δὲν ἐδάφετο ποτὲ κάθε καλὸ κοράσιο.
 Αἱ! τότε αἱ γυναῖκές μας φοροῦσαν κοντογούνια,
 καὶ μοιάζανε με πέδιλινες σὰν εἶνε στὸ λιβάδι,
 τώρα φοροῦν μεταξωτὰ στιβάλια με δακρύνια,
 καὶ βάφουντε με σουλουμὰ καὶ με τ' αὐγοῦ τ' ἀσπράδι.
 Ὁ κόσμος τώρα περπατεῖ με ψεῦδος καὶ ἀπάτη,
 κι' ὁ εἰς τ' ἄλλου κυτάζουμε νὰ βγάλουμε τὸ μάτι.
 Μ' ἐθνομαρτύρους ψεύτικους, κι' ἀληθινούς ἀγύρτας,
 καὶ δραχμοκαταδροχθιστὰς καὶ ἐθνοκρημνοσύρτας.
 Ὁ κόσμος ἔχει σήμερον νὰ πάρῃ καὶ νὰ δώσῃ,
 καὶ μόν' γιὰ τὸ χρυσὸ κυτὰ μ' ἀδιαντροπία μεγάλη,
 τοῦ Ναδουχοδονόσορος τ' ἀγαλμα νὰ στηλῶσῃ.
 καὶ νὰ κρημνίσῃ τὸ καλὸν ποῦ πρὶν στηρίζαν ἄλλοι.
 Τοὺς πράγματι ἀγωνιστὰς ὅπ' ὅσιν δὲν λαμβάνει,
 καὶ μόνον τὰ νευρόσπαστα στοὺς νέους φασουλῆδες,
 πλέκει με δάφνες ἄδαφνες καὶ ψεύτικες, στεφάνι,
 καὶ στεφανώνει με χαρὰ πολιτικοὺς δανδῆδες.
 — Μοῦσα δὲν ἔχῃς δίκαιον γιὰ νὰ μᾶς περιπαίξεις,
 ἂν οἱ παλαιοὶ κατόθρωσαν τὸ ἔθνος νὰ δοξάσουν,

κι' ἔμεῖς ἐβομβαρδίσαμεν τὸ Κάστρο τῆς Πρεβέζης!
 κι' ἐφύγαμ' ἀπ' τῇ Λάρισσα πρὶν οἱ ἐχθροὶ μᾶς φθάσουν.
 Ἄν ὁ Καραϊσκάκης μας καὶ πλείστοι τόσοι ἄλλοι,
 στῶν Τούρκων τὰ στρατεύματα ἔφερναν φθορὰ μεγάλη.
 Κι' ἂν ὁ Κανάρης στὸ γυαλὸ θαύματα ἔχει κάνει,
 καὶ ὁ Μιαούλης ἔκλεισε ποτὲ τὰ Δαρδανέλια,
 κι' ἔμεῖς ψαρεύσαμ' ἀστακοὺς στῆς Σικιάθου τὸ λιμάνι,
 καὶ εἰς τὴν Μήλο ἀντικρὺ περίφημα ἀχέλια.
 Ἄν εἶχαν οἱ προπάτορες τὸ κλέφτικο λημέρι,
 μήπως κι' ἔμεῖς δὲν κλέπτωμεν ἡμέρα μεσημέρι;
 Ἄν ἔγραψε γιὰ τοὺς παλαιοὺς ἄθλα ἡ Ἱστορία,
 μὴ δὲν θὰ γράψῃ καὶ γιὰ μᾶς ταῖς τόσες μας μαυρίλες,
 τὰ εὐκαιρα δοῦζια καὶ τὰ σφαλτὰ πυρεῖα,
 κ' ἐκεῖνες ταῖς περίφημες ταῖς Ἀγγλικὲς ἀρβύλες;
 Μούσα μου, ἔτρεξες πολὺ, χωρὶς νὰ τὸ νοήσῃς,
 κι' ἄδικα μᾶς ἐκούρασες· ἀλλὰ καὶ σὺ ἐπίσης
 σίδερο κρὺο κοπανᾷς· φρονεῖς θὰ κατορθώσῃς,
 ρωμαῖκα πράγματα ποτὲ διὰ νὰ διορθώσῃς!
 Ἀλλὰ εἰς τὸ προκείμενον καὶ πάλιν νὰ ἔλθοῦμεν,
 καὶ ἄδικα τὸν χρόνον μας νὰ μὴν τὸν σπαταλοῦμεν.

Θ'.

Ἀφοῦ ἐγύρισ' ἀπρακτος καὶ πάλιν ὁ Χασάνης,
 ὀπίσω στὸ Καλὸ Χωριό, τακτοποιεῖ τ' ἀσκιέρι,
 τὸ ἴδιο καὶ εἰς τὴν Κριτσᾶ ὁ καπετὰν Καζάνης,
 μὲ τοὺς Κριτσώτας ἀρχηγοὺς ἔχουνε καταφέρει.
 Βγάζουν πεζοὺς ἐδῶ κι' ἐκεῖ, γράφουνε καὶ μεινοῦνε,
 ὅσοι πιστεύουν στὸ Χριστὸ γρήγορα νὰ ἔλθοῦνε.
 Γιατὶ ὁ ἄπιστος Χασάν ἔχει πολλοὺς μαζί του
 καὶ ἂν δὲν ἔλθουν βοηθοὶ ἢ νίκη θάν' δική του.
 Κ' οἱ πλιὸ πολλοὶ Χριστιανοὶ δὲν ἔχουνε τουφέκια,
 καὶ ὅσοι πάλιν ἔχουνε δὲν ἔχουνε φυσέκια.

Ὅλίγες μέρες ἔπέρασαν τοῦ οἱ Καπεταναῖοι,
 Ρεθύμνου, Κάστρου καὶ Χανίων ὅλοι ἐτοιμασθήκαν,

καὶ μὲ αὐτοὺς ἀτρόμητοι ξεδιαλεμένοι νέοι,
ἐφθάσανε εἰς τὴν Κριτσᾶ κι' ἐσυνεννοηθήκαν,
μὲ τοὺς λοιποὺς ὀπλαρχηγούς, μὲ τοὺς Μεραμβελιώτες,
Γεραπετρήτες, Στειακοί, Βιανίτες, Λασηθιώτες.
Ἐκεῖ συναθροισθήκανε, ὁ Κωνσταντῆς Στακάκης,
ὁ Ἀναγνώστης Σημειακός, ὁ Φραγκοπαπαδάκης,
ὁ Χατζιδάκης, Ἀστρινός, Παγκέρης, Κασαπάνης,
ὁ Κουσκουμπές, κι' ὁ ἀρχηγὸς Ἐμμανουὴλ Λουτσάκης,
ὁ Κουτσουράκης ὁ Γιαννιός, ὁ Σήφης Δεμιρτζάκης,
Γιάννης Μακρῆς Γιάννης Κοντὸς καὶ Παῦλος Πατεράκης,
ὁ Φουσκογιώργης, Μηλιαρᾶς, Δουλγέρης, Μαστοράκης,
Κουναλογιώργης καὶ Καλτσῆς, Μπαλάσης Μανουσάκης.
Καὶ τόσοι ἄλλοι ἀρχηγοὶ ποῦ 'νε λησμονημένοι,
γιατὶ ἐμεῖς οἱ σημερνοὶ εἴμεθα μαθημένοι,
νὰ λησμονοῦμεν εὐκόλα αὐτὰ τὰ παληκάρια,
ποῦ βλάστησαν στὸ αἷμά των τῆς δάφνης τὰ κλωνάρια,
Φεῦ! ὁ καθεὶς μας σήμερον γελᾷ καὶ περιπαίζει.
αὐτοὺς ποῦ μᾶς ἐστρώσανε τὸ σημερινὸ Τραπεζί.

Κι' ἂν ζῇ κανένας σήμερον ἀπ' τὸ εἶκόσι ἕνα,
ἢ ἀπὸ τοῦ ἑξήντα ἕξ τὸν τριετῆ ἀγῶνα,
ποῦ 'κείνους ποῦ θερίζανε λουλούδια ματωμένα.
καὶ πολεμοῦσαν τοὺς ἐχθροὺς καὶ θέρος καὶ χειμῶνα.
Εἴν' ἄσημος ἀγνώριστος καὶ περιφρονημένος,
ποῦ ἀποφώρια φθισικοῦ πέρα 'νε πεταμένος.
Γιατὶ τὸν βαρεθήκανε καὶ τὰ παιδόγονά του
καὶ κρυφολαίει ὁ πτωχός, καὶ καίγεται ἡ καρδιά του.
Δὲν σκέφτεται ὅμως πρὸς στιγμή τὸ κάθε παληκάρι,
πὼς θὰ φοροῦσε σήμερον φέσι μὲ τὸ φεγκάρι,
Κι' ἀντὶ νὰ πηλαίνη σ' ἐκκλησὰ καὶ τὸ σταυρὸ νὰ κἀνῃ,
θὰ πῆγαινε εἰς τὸ Τζαμί νὰ φαλε τὸ ἱζάνι.
Κι' ἐνῶ ἀκούει σήμερον «Μανώλη, Κώστα, Γιάννη»,
θὲ ν' ἀκούε «Μεχμεταγά, Μπραήμι καὶ Χασάνι».
Ἐὰν αὐτοὶ οἱ γέροντες τσ' ἐχθροὺς δὲν πολεμοῦσαν,
καὶ τῆς Τουρκίας καὶ Ἀραπιάς τὰ μοῦτρα δὲν ἐσποῦσαν.

Γι' αὐτὸ σφριγῶσα ζωνηρὰ καινούρια νεολαία,
 'ποῦ τὰ μουστάκια ἔχετε ὁλόρθα σηκωμένα.
 σὰν τὸ λειοντάρι ὅπου εἶν' ἔς τὴν Περσικὴν σημαία,
 καὶ μὲ κορσέδες μερικοὶ τὰ στήθη τυλιμένα.
 Ποῦ βάνετε γιαλιστερά κολάρα καὶ γιακάδες,
 κι' ἀντὶ τραγοῦδια Ἑλληνικὰ μᾶς ψάλετε καντάδες.
 Τοὺς γέροντας ἀγωνιστὰς νὰ μὴ περιφρονήτε,
 γιατί αὐτ' εἶνε ἀφορμὴ κι' ἐλεύθερα ἢ μιλήτε.
 Καὶ σεῖς οἱ στρατιωτικοί, ὅσοι κατακτυπᾶτε,
 ταῖς σπάθαις σας στὴν ἀγορά· πρέπει νὰ τοὺς τιμᾶτε.
 Γιατὶ τὰ φρύδια τοῦ ἐχθροῦ αὐτοὶ τὰ ταπεινώσαν,
 καὶ τὰ σπαθιά 'ποῦ ζώνεσθε ἐτοῦτοι σὰς τὰ ζώσαν.
 Αὐτοὶ ἐπολεμούσανε τοὺς Τούρκους νύκτα ἢ μέρα,
 Γιὰ ν' ἀναπνέωμεν ἐμεῖς ἐλεύθερον ἀέρα.

Ἴσως θὰ 'ποῦνε μερικοὶ πῶς θέλω νὰ προσβάλω,
 ἄτομα ἢ Κυβέρνησιν. λάθος ἔχουν μέγαλο.
 Γνωρίζω πῶς ἡ σημερινὴ καινούρια νεολαία,
 καὶ λίγο ἂν ἐφράγγεψε εἶναι πολὺ γεναία.
 Κι' ὅτι 'πολέμησαν πολλοὶ στὰ ἐν ἐν ἡ ν τ α ἔ ξ η,
 κ' εἰς τῆς πατρίδας τῇ φωνῇ καθ' ἕνας τῶν θὰ τρέξη.
 Μὰ ὅταν βλέπεις σήμερον αὐτοὺς 'ποῦ διευθύνουν,
 διὰ τοῦ τόπου τὸ καλὸ, πεντάρα νὰ μὴ δίνουν.
 Μόνο θωρεῖς καὶ πιάνωνται ὅλοι μικροὶ μεγάλοι
 ποῖδες φίλους περισσότερους στὰ πράγματα νὰ βάλη.
 Κι' ἐνῶ θωρεῖς στὰ πράγματα χιλιδ' λογιδ' σαλάτα,
 καὶ νὰ σοῦ λέν' μ' ἀγέρωχο λόγια πολλὰ μεγάλα,
 πῶς ἡ θὰ φάω καὶ ἐγὼ ἡ δ' ἄλλως σπῶ τὰ πιᾶτα,
 κι' ἔχουνε μόνον πρόγραμμα νὰ γλύφουν τὴν κοκκάλα.
 Καὶ ὅταν ἡ Μητέρα μας τηρεῖ ἄ ψ ο γ ο σ τ ἄ σ ι,
 καὶ τὸ χατήρι τοῦ Ἀγᾶ δὲν θέλει νὰ χαλάσῃ.
 Καὶ νὰ ζητήσῃ δὲν τολμᾷ ὅσα τσ' ἔχουν παρμένα,
 μόν' τὰ κυτάζ' ἀπὸ μακρὰ μὲ μῦτια βουρκωμένα.
 Κι' ἀποτρομὰ καὶ δὲν τολμᾷ γιὰ νὰ ἀποφασίσῃ,
 τὴν Κρήτη τὴν Ἑλληνικὴν σ' αὐτὴν νὰ προσαρτίσῃ.
 Μόν' θεωρεῖ κατόρθωμα ὅτι ἡ Θεσσαλία,

δὲν ἔπεσ' ὥς τὸ σήμερο εἰς τῶν ἐχθρῶν μας λεῖα.
 Κ' ἔκαμε στόλον καὶ στρατὸν παρὰ τῇ δυνάμει της,
 καὶ Ἀγγλούς προσεκάλεσε ὀργανωτὰς καὶ Γάλλους,
 διὰ νὰ σώσῃ μὲ αὐτὰ τὴν ἐθνικὴ τιμὴ της,
 κι' ἔβαλε φόρους ἔς τὸ λαὸ ἀδάστακτους μεγάλους.
 Σὰν βλέπεις τὰ καράβια μας ὅλα νὰ ἀδρανοῦνε,
 καὶ μόνο ε' τὰ γυμνάσια τό' να τ' ἄλλου κτυποῦνε.
 Κι' ὅταν στενάξουν ἔς τὸ ζυγὸ οἱ ἀδελφοί μας σκλάβοι,
 σὰς βεβαιῶ εἰλικρινῶς τὸ αἷμά μου ἀνάθει.
 Μὲ πέρν' ὁ πόνος κι' ὁ καῦμός τὰ στήθη μου νὰ σχίσω,
 γι' αὐτὸ κι' ἂν εἶπα καὶ στραβὸ συγνώμη θὰ ζητήσω,

ὦ σεῖς ποῦ μαρτυρήσατε γιὰ τὴν ἐλευθερία,
 ὦ ἡλῶι ἀετοὶ χρυσόφτεροι κοσμοεξακουσμένοι,
 ἂν καὶ σὰς ἐξεχάσανε ὅλοι. κ' ἡ Ἱστορία.
 ὅμως ἀπὸ τῇ Μοῦσά μου δὲν ἦσθε ξεχασμένοι.
 Ναὶ θεῖοι ἐθνομάρτυρες, δὲν θὰ σὰς λησμονήσῃ,
 κ' ἡ λύρα μου ἡ φτωχικὴ θεὸ νὰ σὰς τραγουδήσῃ.
 Πρόμαχοι τῆς ἐλευθερίας χαρὰ σας παληκάρια,
 καὶ νεκροθάφται τῆς Τουρκίας ἀτρόμητα λειοντάρια.
 Ποῦ κυνηγᾶτε τοὺς ἐχθροὺς σὰν ἄγρια γεράκια,
 καὶ τὰ ὅσ' αὐτοὺς σὰς βρίσκονται ἐδῶ κι' ἐκεῖ σπαρμένα,
 ποῦ πάντοτε ἀφίνατε χήρες τὰ χανουμάκια.
 Παιδιὰ τῆς Κρήτης τίμια δοξοστεφανωμένα,
 Ἄχ! πόσον ἐπεθύμουνα σταῖς ἡμέραις σας νὰ ζοῦσα,
 καὶ τῆς πατρίδος τοὺς ἐχθροὺς μ' ἐσᾶς νὰ πολεμοῦσα.
 Τὸ καριοφύλι νὰ βαστῶ στὴ δεξιὰ μου χεῖρα,
 καὶ εἰς τὴν ἄλλη τὴ φτωχὴ ποιητικὴ μου λύρα.
 Νὰ δίδῃ ἡ λύρα μου χαρὰ κ' ἡ Μοῦσά μου ἐλπίδα
 σ' ἐσᾶς ποῦ πολεμήσατε γιὰ πίστι καὶ πατρίδα.
 Νὰ βλέπω τὰ τσαπράζια σας τ' ἀνθρώπιαστ' ἄρματά σας,
 στὴ μέση σας τὴ λιγερὴ νὰ λαμπηροκοποῦνε,
 καὶ νὰ θωρῶ τ' ἀνίκητα καὶ τρομερὰ σπαθιά σας,
 τοὺς Γενιτσάρους νὰ κτυποῦν, Τούρκους νὰ πελεκοῦνε.
 Σεῖς ὅμως τώρα κοίτεσθε στῆς μαύρης γῆς τὸ χῶμα,
 καὶ ἔχετε γιὰ σπῖτι σας τοῦ οὐρανοῦ τὸ δῶμα.

Κλίνας τ' ἀπάτητα βουνά, τὰ λουλουδοστρωμένα,
 μὲ δάφνας δόξης καὶ μυρτιάς τὰ ἔχετε στολισμένα.
 Τὰ ἄστρα καὶ τὸν ἥλιον ἔχετε γιὰ λυχνάρια,
 καὶ ἀναπαύεσθ' ἤσυχα, χαρὰ σας παληκάρια.
 Ναί, λεβεντόκορμα θεριά, δὲν εἰσθε πεθαμένα,
 ὁ χάρος δὲν σὰς ἔπηρε! ἴπέσατε τιμημένα.

I.

Φεβρουαρίου τὰς ἀρχὰς οἱ Τούρκοι ξεκινοῦνε,
 διὰ νὰ πᾶν εἰς τὴν Κριτσά καὶ νὰ ἐκδικηθοῦνε.
 Οἱ Χριστιανοὶ ἴσαν τακτικὰ ὅλοι ὀχυρωμένοι,
 γιὰτὶ τὸ ἐγνωρίζανε πῶς ἤθελε νὰ ἔλθοῦνε,
 καὶ ἦσαν ὅλοι ἔτοιμοι κατενθουσιασμένοι,
 καὶ μάλιστα ἐλέγανε γιὰτὶ τὰ χαλὰ ἄργοῦνε;
 Ἀρχίζ' εὐθὺς ὁ πόλεμος μουγκρίζουν τὰ τουφέκια,
 ἐδῶ φωνὲς Χριστιανῶν, ἔκει Τούρκων τουμπελέκια.
 Παρέκει βλέπεις Χριστιανοὺς ἀητοὺς παληκαράδες,
 καὶ πλιὸ παρέκει Ἀλβανοὺς Τούρκους, στραβοφελιάδες.
 Φωνὲς ἀκούονται, βροντὲς ποῦ βγάζουν τὰ κανόνια,
 τὰ καριοφίλια τραγωδοῦν καὶ ψάλλουν τὰ μιλιόνια,
 Βλέπεις ἐδῶ Χριστιανοὺς πέντ' ἔξη κ' εἰν' πεσμένοι,
 καὶ παρὰ πέρα ἑκατὸ Φελιάδεςσκοτωμένοι.
 Θορήκους ἀκούε! σπαθιὲς θωρεῖς, ποῦ ποταμὸς τὸ αἷμα,
 ἔτρεχε κι' ἐσχημάτιζε μέσ' τὰ λαγκάδια ρέμα.
 Ἔδιδε ἥλιος λαμπηρὸς ἐκείνη τὴν ἡμέρα,
 μ' ἀπ' τοὺς καπνοὺς τῶν κανονιῶν καὶ τουφεκιῶν ὁμάδι,
 ἐσυνεφοσκεπάσθηκε ὅλη ἡ ἀτμοσφαῖρα,
 ποῦ νόμιζες πῶς βρίσκεσαι στὰ πρόθυρα τοῦ Ἀδῆ.
 Πέρνει καὶ διδ' ὁ πόλεμος ἐκείνη τὴν ἡμέρα,
 Κρούστα, Κριτσά, Κουτάραντο κι' ἀκόμη πέρα πέρα.
 Ρωμηοὶ καὶ Τούρκοι κύνουνε τὰ χέρια τῶν τανάλια,
 κι' ὁ εἰς τὸν ἄλλο προσπαθεὶ διὰ νὰ καταβάλῃ,
 Ἐδῶ κουφάρια Τουρκικὰ μὲ χῶρις τὰ κεφάλια!
 φρικτὴ καὶ ἀπερίγραπτη φουρτούνα καὶ μεγάλη.
 Τόσ' ἦτον ἡ ὀχλοβοή ποῦ κι' ὁ Θεὸς ἀκόμα,
 ἐπρόβαλε ἀπ' τοῦ οὐρανοῦ τὸ γαλαζένιο δῶμα.

Κι' ἀπ' τὸ φηλὸ καὶ ὑπέρλαμπρο καὶ θεϊκὸ παλάτι,
ἐκύταξε κάτω στὴ γῇ τὸ σπλαγχνικὸ τοῦ μάτι.
Καὶ διασκορπᾷ ἔς τοὺς χριστιανοὺς θάρρος χαρὰ κι' ἐλπίδα,
νὰ πολεμοῦνε ἀφοβα γιὰ πίστι καὶ πατρίδα.
Κι' ἐνῶ αἱ σφαῖρες τῶν ἐχθρῶν σὰν δαίμονες σφυρίζα,
Κριτσωτοπούλες κουβαλοῦν νερὸ στὰ μετερίζα.
Μιὰ μάλιστα ποὺ εἶχενε τὴ σάμινα τῆς γεμάτης,
κι' ἄξαφνα σφαῖρα ἐχθρική τῆς ἀτύπησε καὶ σπᾶ τη.
Δὲν ἐλυπήθη τὸ σταμνὶ οὔτε τὸν τόσο κόπον,
μόν' πῶς δὲν ἤγγε τὸ νερὸ τῶν διψασμέν' ἀνθρώπων.
Κι' εὐθὺς τρεχαπετάμενη εἰς τὴν Κριτσᾷ πηγαίνει,
πέρν' ἄλλη σάμινα καὶ νερὸ στοὺς πολεμάρχους φέρνει.
Μιὰ ἄλλη πάλι ποὺ ἔχενε στὸ φῶς καὶ τὴν ἡμέρα,
ἓνα υἱὸ μονάκριβο· ἀλλὰ τοῦ ἤλθε σφαῖρα
στὸ στῆθος κι' ἔπεσε νεκρὸς χωρὶς μιλιὰ νὰ βγάλῃ,
π' ὅσοι τὸν εἶδαν ἐκλαιγαν ὅλοι μικροὶ μεγάλοι.
Αὐτὴ μόνον δὲν ἐκλαψε οὔτε τὸν ἐλυπήθη!
καὶ εἰς αὐτὰς ποὺ κλαίγανε τέτοια ἀπολογίθη.
«Μὴν κλαῖτε! καὶ τὸν πόνον τοῦ καθένος σας ἄς πνίξει,
κ' εἰς τὸν ἐχρὸν μιὰ τουφεκιὰ περσύτερη ἄς ρίξῃ».
Κι' ἔπειτα σφίγγει τὸν νεκρὸν μέσα στὴν ἀγκαλιά τῆς,
καὶ τέτοια λόγια τοῦ ἔπενε ἢ νέα Σπαρτιάτις,
«Γιὰ τὴν Πατρίδα τὴν γλυκειὰ σ' ἀνάθρεφα παιδί μου,
γιατὶ ἐπήγγες μάρτυρας, πῆγγαινε στὴν εὐχή μου.»
Ἄχ! δυστυχῶς δὲν βρῖσκονται τώρα τέτοιαις μανάδες.
οὔτε καὶ δὲν εὐρίσκονται τέτοιοι πολεμισταδες.
Ἄν ἐξετάσῃς σήμερον πὸ μιὰ μεριά στὴν ἄλλη,
ὅλοι ἐκφυλισθήκαμε, ὅλοι μικροὶ μεγάλοι.
Σήμερον ἢ ἀλήθεια ἐτάφη μέσ' τὸ μνημα,
καὶ βασιλεύει ἡ ψευτιά, ὁ δόλος καὶ τὸ χρῆμα.
Κι' ὅσοι γιὰ πατριωτισμὸ σήμερα ὁμιλοῦνε,
τοὺς θεωροῦνε γιὰ τρελοὺς καὶ τοὺς περιφροῦνε.
Ἄχ! ζοῦμε χρόνους ἄδοξους καιροὺς καταραμένους,
στὴν κολυμβήθρα τῆς ντροπῆς καὶ μούντζας βαπτισμένους.
Πλὴν μὴν ἀπελπιζώμεθα Ἑλληγες κι' Ἑλληνίδες,
καὶ Κρητικοὶ καὶ Κρητικιές, ἄς ἔχωμεν ἐλπίδες.

Ἵσως ἡ Νέα Γενεὰ μιὰ ἡμέρα καταφέρει,
τὴν δόξαν τὴν προγονικὴν γιὰ νὰ ἐπαναφέρει.

Φωτιὰ σκορπᾷ εἰς τοὺς ἐχθροὺς τὸ σῶμα τοῦ Καζάνη,
μὰ κι' ὁ Μανώλης ὁ σπανὸς κι' αὐτὸς θαύματα κάνει.

Τὰ παληκάρια τῆς Κριτσᾶς ἔφοδο κάνουν ὅλα,
ἔχοντες ἐπὶ κεφαλῆς τὸν Νικολή Τζαβόλα.

Ἕνας Λουλάκης ἥρωας Γιώργης ἀπ' τ' Ἀσμάρι,
πληγώθηκε καὶ ἔπεσε κάτω σὰν κυπαρίσι,
καὶ τρέχει τὸ κεφάλι του ἕνας Ἀγᾶς νὰ πάρῃ,
γιὰ νὰ τὸ πάῃ τοῦ Πασσᾶ νὰ πάρῃ τὸ μπαξισί.

Στὰ χέρια των ἐδάλανε ὅλη τὴ δύναμι των,
κ' οἱ δυὸ τραβήξαν τὰ σπαθιά, μὰ δὲν τὸ καταλάβαν,
μ' ἀντὶ νὰ πάρῃ τοῦ Ρωμηοῦ Ἀγᾶς τὴν κεφαλὴ του,
ἐπῆρε τοῦτος τοῦ Ἀγᾶ τὴν ξυρισμένη κιάβαν.

Ἐτότε ἐν τῷ μεταξὺ τρίτος Τοῦρκος προβάλει,
καὶ καταφέρει μιὰ σπαθιά τοῦ Γιώργη ἔς τὸ κεφάλι,
κι' ἔπεσε κάτω στὴ στιγμὴ, κ' οἱ Τοῦρκοι θὰ τὸν πέρναν,
ἂν ἀπ' τ' ἀντικρυνὸ βουνὸ δὲν θὰ τὸν ἀδαρέρναν.

Καὶ τὸ σημάδι τοῦ ἡμῶν τότε στὴν κεφαλὴ του,
γι' αὐτὸ Σπαθιάς ἐλέγετο εἰς ὅλη τὴ ζωὴ του.

Ὁ Φουσκογιώργης, Γιανναδᾶς, κι' ὁ Γιάννης τοῦ Κουτσοῦρη
συνδῶν ἐκαταστρέφανε ὁλόκληρο ταμπούρι*.

Κι' ὁ Μουρελομανώλης μας θάρρος μεγάλο δίδει,
στοὺς Χριστιανοὺς ποὺ πολεμοῦν, μὰ τοὺς ἐχθροὺς νεκρώνει
Γιατὶ τὴ σφαῖρα τὴν περνᾷ ἀπὸ τὸ δακτυλίδι,
καὶ κάθε μιὰ του τουφεκιᾶ κι' ἕναν ἐχθρὸ ξαπλώνει.

Ἐκεῖ κορμιὰ ποὺ κοίτωνται στὸ αἷμα καὶ γογγύζουν,

* Ὁ Φουσκογιώργης καὶ Ἰωάννης Κουτσοῦράκης ἢ Πατισιδιώτης ἦσαν ἀπὸ τὸ Καινούριο χωριὸ Μεγαμβέλλου (νῦν Νεάπολις) ὁ Γιανᾶς ἢ Γιανναδάκης Μανώλης ἦτο ἀπὸ τὸ Βραχάσι. Καὶ οἱ τρεῖς οὗτοι ἐπολέμησαν ὑπὸ τὸν ἀρχηγὸν Καραϊσκάκη ἐν Ἑλλάδι καὶ ἔλαβον μέρος εἰς τὴν ἐν Φαλήρῳ μάχην. Ὁ Γιανναδάκης ἔφερεν ἀπὸ πληγὰς ἀπὸ ἐχθρικοῦ σφαίρας καὶ μίαν ἀπὸ σπάθην ἣν ἔλαβε κατὰ τὴν ὥς εἰρηται ἐν Φαλήρῳ μάχην. ἀπέθανε δὲ κατὰ τὸ 1900. Ὁ Ἰωάννης Κουτσοῦράκης ἢ Πατισιδιώτης ἐγενετο μετὰ τὴν κατὰπανσιν τῆς ἐπαναστάσεως ἱερεὺς καὶ ὥς τοιοῦτος ἀπέθανε κατὰ τὸ 1883.

κι' ἄλλους ἐπάνω σταῖς πληγαῖς ποῦ ἔχουνε νὰ ᾿γγίζουν.

Ὡ Θεέ μου! Δέτε δυὸ παιδιὰ στὸ αἷμά των ἐπάνω,
καὶ τὸ νὰ στ' ἄλλο λέγουνε «ἀδελφί θ' ἀποθάνω».

Κυτὰτ' ἓνα παληκαρὰ πεσμένο παρὰ πέρα,
ὅπου βαστὰ στὰ χέρια του Τούρκικη παντιέρα,
Γιατὶ τὸν Τοῦρκο ᾿σκότωσε ποὺ λέν' μπαϊρακτάρι,
κι' ἄφοβα τῇ σημαίᾳ του ᾿πῆρε σὰν παληκάρι.

Ποθαίνω ἀδελφία ἔλεγε μὰ ὅμως δὲν με γνοιάξει,
σὰν ἔκαμα τὸ χρέος μου θάνατο ποῖς λογιάζει.

Κυτὰτ' ἐκεῖ πῶς ἐφορμοῦν Γενίτσαροι καὶ Τούρκοι.

ὁλόκληρο μπουλουκι.

Μὰ κ' οἱ παληκαράδες μας ἀντεφορμοῦν κι' ἐκείνοι,
μὲ γιαταγάνια κοφτερὰ καὶ βροντερὰ τουφέκια,
κι' ἀπὸ τὸ αἷμα τῶν ἐχθρῶν ἡ γῆ κόκκιν' ἐγίνη,
κ' οἱ Χριστιανοὶ τοὺς πῆραν τ' ἄρματα καὶ φυσέκια.

Κι' ὁ γέρων ὁ πρωτόπαππας στέκει κι' αὐτὸς παρέκει,
μὲ τὸ νὰ χέρι τὸ σταυρὸ καὶ στ' ἄλλο τὸ τουφέκι.

Τὸν ἔβλεπε ἡ κόρη του μὰ δὲν μπορὰ μιλήσει,
για νὰ μὴ τὴν γνωρίσει.

Ὅμως σὰν εἶδε μιὰ στιγμή τὸν ἄπιστο Ὅμηρη,
ποῦ ᾿σφαξε τὴν μητέρα της πάνω στὰ γόνατά της,
ἔτρεξε κατ' ἐπάνω του μὲ τὸ σπαθὶ στὸ χέρι,
δὲν ᾿θάσταξε νὰ τὸν θωρεῖ ἡ δυνατὴ καρδιά της.

Κι' αὐτὸς τὸ γιαταγάνι του σύρνει πὸ τὸ θηκάρι,
«Τώρα θὰ δῆς ὅρὲ γκισοῦρ μὲ ποῖν ἔχεις νὰ κάνης»

μὰ τὸ κεφάλι τ' ὁ σπανὸς κατόρθωσε νὰ πάρῃ,
«Ζῆσε Σπανομανώλη μου» φωνάζει ὁ Καζάνης.

Τότε ὁρμοῦν ἐπάνω του ὡς ὀγδοήντα Τούρκοι,
ὅλοι Βασιδουζοῦκοι.

Μ' ἀπόφασι τὴν κεφαλὴ νὰ πάρουν τοῦ Ὅμηρη,
ἀπ' τοῦ σπανοῦ τὸ χέρι.

Τούρκοι, Ρωμηοὶ πιασθήκανε ἀμέσως εἰς τὰ χέρια,
κι' ἐπελεκοῦσαν τὰ σπαθιά, κι' ἐκόβαν τὰ μαχαίρια.

Ὁ εἰς τ' ἄλλου τὰ κρέατα ὡσὰν θεριὰ ξεσχίζαν,
καὶ σὰν καμπάνες τὰ σπαθιά γροικᾶς καὶ τιντινίζαν.

Τὸ αἷμα ἄρχισε στὴ γῇ ξαναπαρχῆς νὰ τρέξη,
πέφτουνε Τούρκοι εἴκοσι, Χριστιανοὶ πέντ' ἕξη.
Πέρνει ὁ Μανώλης μιὰ σπαθιά στὰ τιμημένα στήθια,
ἦλθε ὁ καιρὸς διὰ νὰ ἔγῃ στὸ φανερό ἡ ἀλήθεια.
Ἐκλινε ἔπο τοὺς πόνους του νὰ πεση εἰς τὸ χῶμα,
κί' ἔπειτα σύρνει μιὰ φωνή τ' ἀγγελικό του στόμα.
Φωνή που θάρρος ἔδιδε μὰ τὸν γεμάτη θρηῖνος,
εἶπε ὅτ' εἶπε ἀκριβῶς ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος.
«Δὲν εἶν' ἐδῶ Χριστιανοὶ κανένα παληκάρι,
νὰ πάρῃ τὸ κεφάλῃ μου Τοῦρκος μὰ μὴ τὸ πάρῃ;»
Φωνάζει ὁ πατέρας της «θάρρος βρὲ παληκάρι,
καὶ δὲν θ' ἀφίσωμεν ἐμεῖς Τοῦρκος γιὰ νὰ σὲ πάρῃ.»
Οἱ Τούρκοι πλέον πολεμοῦν μ' ἀπελπισιὰ καὶ λύσσαν,
ἀλλ' ὅμως δόξα τῷ Θεῷ οἱ χριστιανοὶ νικῆσαν.
Ὅμως καὶ ὁ πρωτόπαππας στὸ χέρι ἐπληγώθη,
κί' ἀπὸ τὸ αἷμα πού τρεχε ἀπ' τὴν πληγὴ λιγώθη.

Ὡ τί ὠραῖο κί' ἔνδοξο καὶ μέγα πανηγύρι!
ὅλοι ἐπολεμήσανε ἀπ' τὸ πρωῒ ὡς τὸ βράδυ.
ὁ χάρος κέρνα τακτικά θάνατο στὸ ποτήρι,
κί' ἀγκαλιασμένες ἡ ψυχὲς πηγαίνανε στὸν Ἀδῃ.
Κ' οἱ Τούρκοι ἔστω καὶ πολλοὶ τὴν ἔπαθαν καὶ πάλιν,
καὶ γικημένοι φύγανε καὶ μὲ φθορὰ μεγάλην.

Τὴν νύκτα ὅμως σκέφθηκαν ὅλ' οἱ καπετανεοί,
κί' ἕνας γυρῖζει στοὺς λοιποὺς μὲ πόνον καὶ τοὺς λέει.
«Φρονῶ δὲν εἶνε πλιὰ καιρὸς ἐδῶ γιὰ νὰ σταθοῦμεν,
διότι τὰ φυσέκια μας ὅλα ἐξαντληθῆκαν,
κί' ἀφοῦ μᾶς λείπουνε αὐτὰ πῶς θὲ νὰ πολεμοῦμεν,
κ' οἱ ἄλλοι που τ' ἀγροίκησαν πολὺ ἐλυπηθῆκαν.
Πράγματι μόλις εἶχενε καθ' ἕνα τῶν πέντ' ἕξη,
φυσέκια γιὰ νὰ παίξῃ.

Καὶ κατ' ἀνάγκην ὅλοι τῶν τῇ γνώμῃ τ' ἀσπασθῆκαν,
καὶ φύγανε πὸ τὴν Κριτσᾶ κί' ἔρημη τὴν ἀφῆκαν!!

Ἀμέσως τὴν ἐπαύριον σὰν τό 'μαθ' ὁ Χασάνης,

στέλνει εὐθὺς τὸ ἵππικὸν νὰ ᾖ ἂν ἀληθεύει,
 γιατί ὑποπτεύθη ἐνεδρα πῶς τοῦ ᾔχεν ὁ Καζάνης;
 καὶ σὰν ἐβεβαιώθηκε ἄρχισε νὰ χορεύῃ.
 Πέρνει εὐθὺς τ' ἀσκέρια του καὶ στήν Κριτσᾶ πηγαίνει,
 καὶ σὲ δυὸ ὥραις παντελῶς τὴν εἶχενε καυμένη!
 Μὰ μ' ἔλα ταῦτα ποῦ γιναν καὶ πάλι ἐφοβήθη,
 μὴ δυναμώσουν οἱ Ρωμηοὶ καὶ ῥθοῦν ἀπ' τὸ Λασήθι,
 Καὶ λέγει στὸ Γιαβέρι του εὐθὺς εὐθὺς προχώρει,
 καὶ φθάνει μὲ τ' ἀσκέρι του βράδυ στὸ Νεοχώρι.
 Πρώτῃ δουλιὰ σὰν ἔφθασε ποῦ ἔκαμε μεγάλη,
 Τοῦ Νικολάου τοῦ Ζερβοῦ τὸ πτώμα γιὰ νὰ βγάλῃ.
 ἀπὸ τὸν τάφο ἄλυτο κι' ἀντίκρυ νὰ τὸ στήσῃ!
 κι' ἐδιάταξε ὅλον τὸν στρατὸ νὰ τοῦ πυροβολήσῃ.
 Κι' αὐτὸς ἀντίκρυ ἔστεκε κι' ἐχόρευε, κι' ἐγέλα,
 καὶ εἰς τὸ πτώμα ἔλεγε «Ζερβονικόλα ἔλα.
 Ἔλα νὰ πολεμήσωμεν ἂν εἶσαι παληκάρι,
 πῶς δὲν τραβάς πλιά τὸ σπαθὶ μέσ' ὅπ' τὸ θηκάρι;»
 Καὶ μ' ἓνα ξύλινο σπαθὶ καὶ ξύλινο τουφέκι,
 Τὸν ἄφισε πρὸς ἐμπαιγμό! τρεῖς μέραις γιὰ νὰ στέκῃ!
 Τώρα ἂς παραιτήσωμεν τ' ἀσκέρια τοῦ Χασάνη,
 νὰ πᾶμε στὴ Ροδάνθη μας νὰ δοῦμε τι ποικάνη;

Σὰν ἔφυγε ἀπ' τὴν Κριτσᾶ ἐμαζωχθῆκαν πάλι,
 ὅλοι μικροὶ μεγάλοι.

Τοὺς πληγωμένους προσπαθοῦν διὰ νὰ ἰατρεύσουν,
 πρὶν ἀγγριέψουν ἢ πληγαῖς καὶ νὰ χειροτερέψουν.
 Φέρουν καὶ τὸν Πρωτόπαππα ἀπ' τῆς Κριτσᾶς τὰ ὄρη,
 καὶ τὸ Μανώλη τὸν σπανὸ στὸ σπῖτι του τὸν πᾶνε,
 καὶ ποῦ νὰ τὸ ἔχειρ ὁ ἄμειρος πῶς εἶν' δική του κόρη,
 καὶ πῶς μιὰ μέρα τὰ σκυλιὰ ἤθελε νὰ τοὺς φᾶνε.
 Καλοῦνε ἓνα πρακτικὸν γιαντὸ τὸν Μπαρμπαραννῆ,
 ποῦ ἔκανε γιὰ ταῖς πληγαῖς μοναδικὸ βοτάνι.
 Πλύνει τὴ χέρα τοῦ Παππᾶ κι' ἐπειτα τοῦ τὴν δένει,
 κατόπιν πάει τὴν πληγὴ νὰ σάσῃ τοῦ Μανώλη,
 Μὰ ξάφνου ἀποστάθηκε μὲ ὄφι τρομασμένη,
 ποῦ ὑποφιασθήκανε μικροὶ μεγάλοι ὅλοι.

—Γιατρέ τί τρέχει τὸν ρωτοῦν· κι' αὐτὸς λέει παιδιὰ μου,
αὐτῆς τῆς νέας ἡ πληγὴ δὲν εἶν' ἐμὲ δουλιά μου»!
Καὶ ὁ γιατρός τὰ σάστισε· δὲν μπόρει νὰ μιλήσῃ,
κι' ὁ πληγωμένος μεταξὺ εἶχε λιποθυμήσει,
Ἄμα συνῆλθε ὁ γιατρός μὲ μάτια βουρνωμένα,
λέγει στὸ πλῆθος τοῦ λαοῦ αὐτὴ εἶναι παρθένα.
Ἀνοίγουνε τὸ στήθος τῆς ὅσαις νοικοκυράδες,
ἔτυχε νὰ ἔβρεθoῦν ἐκεῖ, τῆς ἔγάνουν τοὺς κοψάδες.
Παρατηρᾷ τὴν ὁ γιατρός κι' ἄρχισε νὰ δακρῶσῃ,
κουνῶντας τὸ κεφάλι του μ' ἀπελπισιὰ μεγάλη,
καὶ λέγει τότε μοναχὰ ἡ κόρη αὐτὴ θὰ ζήσῃ,
ἂν ὁ Μεγαλοδύναμος τὸ χέρι του θὰ βάλῃ!

Μὲ τὸ μπαμπάκι ἡ κοπελιὲς σπογγίζουσιν τὸ βυζί τῆς,
ποῦ περασμένο τὸ σπαθὶ τὸ εἶχε πέρα πέρα,
κι' ἡ κόρη ξεζαλίσθηκε κ' ἦλθε στὴν αἴσθησί τῆς,
κι' ἄρχινησε καὶ φώναζε Πατέρα μου . . . πατέρα!
Δὲν μὲ γνωρίζεις τὴ φτωχή, ποῦ ἔσ' οὐρα τόσα πάθη,
ἐγὼ μὲ ἡ θυγατέρα σου, ἐγὼ μαι ἡ Ροδάνθη.
Πατέρα! ποῦ νε οἱ καιροὶ ἐκεῖν' οἱ περασμένοι,
ὅπου μ' ἐπῆγες μόνος σου εἰς τὴ Φανερωμένη;

Ἄχ! ὁ παππᾶς τὰ σάστισε δὲν ξεύρη τί νὰ εἴπῃ,
εἶχε καὶ μὲ συγκίνησι φόβος χαρὰ καὶ λύπη.
Πάει κυτάξει μόνος του τῆς κόρης του τὰ στήθια,
καὶ σὰν ἐβεβαιώθηκε πῶς ἦσαν ὅλα ἀλήθεια,
σύρνει ἓνα ἀναστεναγμὸ ἀπ' τῆς καρδιάς τὰ βάθη.
κι' ἐφώναξε ἀγαπητὴ κοπέλα μου Ροδάνθη!
Ἄλλο δὲν ἔπρόφθασε νὰ πῇ καὶ πίπτει ξαπλωμένος,
καὶ λιποθυμημένος.

Ἄλλὰ καὶ τὴ Ροδάνθη μας πιάνουν σπασμοὶ καὶ πόνοι,
κ' ἄρχισε νὰ μαραίνεται καὶ νὰ ἀποσεκρώνει.

Σὰν ἀστραπὴ ἡ εἶδησις ἐδῶ κι' ἐκεῖ ἐχύθη,
πῶς κείνος ποῦ πληγώθηκε στὴν μάχη εἰς τὰ στήθη,
ἀπ' τ' ἀπιστοῦ Ὀθωμανοῦ τὴν ἄγρια μαχαίρα,

πῶς εἶνε τοῦ πρωτόπαππα ἡ μορφοθυγατέρα!
Τρέχουν ἡ φιλανάδες τῆς καὶ τὴν περικυκλώνουν,
τῆς ὁμιλοῦν μὴ δὲν μιλεῖ κι' αὐταῖς ἀναδακρυώνουν,
Τρέχουνε ξένοι καὶ δικοὶ μὲ ἅγιο καρδιοκτύπι,
κι' ἀκόμ' ἀπ' τὰ περίχωρα, ὁ κόσμος τό' χε μάθει,
αὐτὸς 'που δὲν ἐγέννηκε πόλεμος καὶ νὰ λείπη,
πῶς ἦτον τοῦ πρωτόπαππα ἡ κόρη ἡ Ροδάνθη.
"Ἠλπίζαν νὰ γενῇ καλὰ, καὶ ἀπὸ τὴν χαρὰν τῶν,
ἔτρεχαν ἀπ' τὰ μάτια τῶν βροχὴ τὰ δάκρυά τῶν.
Μὲ τὸ νὰ βγάλῃ ἡ Κριτσά μιὰ τέτοια ἡρωίδα,
'ποῦ 'τον τιμῇ καὶ καύχημα καὶ δόξα στὴν πατρίδα.

Μιὰ πρωτοθειά τῆς 'κάθετο εἰς τὸ προσκέφαλό τῆς,
καὶ τὸν ἰδρῶτα σπόγγιζε ἀπὸ τὸ πρόσωπόν τῆς.
"Εξαφνα ξεζαλίσθηκε, δείχνει πῶς ἀνδρειεύει
νὰ σηκωθῇ γυρεύει.

Μ' ἀμέσως πάλιν ἔπασε, κ' οἱ παρεστῶτες κλαῖνε,
καὶ πῶς θὰ τὴν γλυτώσουνε πολλὰ πράγματα λένε.
Κ' ἀρχίζει νὰ παραμιλεῖ μὲ σφαλικτὰ τὰ μάτια,
ἄχ' δὲν λαμποκοποῦν σὰν πρὶν τὰ λαμπηρὰ διαμάντια.
Καὶ μὲ φωνὴ ἀδύναμη ἀρχίνησε νὰ λέη
'ποῦ ὁ καθεὶς 'ποῦ τὴν γροικᾷ ὥσάν τὸν Πέτρο κλαίει,
«Πατέρα' τί γυρεύουνε ἐδῶ στὸ σπίτι ὅλοι,
ὅσοι ἐπέσαν μάρτυρες ἀπ' τῶν ἐχθρῶν τὸ βόλι;
Πατέρα, μου, δὲν μοῦ μιλάς; ποῦ βρῖσκεσαι; τί κάνεις;
Νά! ὁ Ζερβονικόλας μας καὶ ὁ Δασκαλογιάννης!
Ποῖς εἶν' ἐκεῖνος ὁ παππᾶς κι' ὁ διπλανός του νέος;
ὁ Διάκος 'Αθανάσιος κ' ὁ 'Ρήγας ὁ Φερραῖος;
'Αγαπητὲ πατέρα μου πῶς ἦλθε ἡ μητέρα;
ἐδῶ στὸ σπίτι πέρα;

Γιὰ κύττα τὴν πῶς μᾶς κυττᾷ μὲ μάτια βουρνωμένα
ἐσένα καὶ ἐμένα!

Τὰ Χερουβεὶμ καὶ Σεραφεὶμ μὲ τοὺς λοιποὺς ἀγγέλους,
τί θέλουν ἐπὶ τέλους;

Γιατὶ βαστοῦνε φωτεινὰ μαρτυρικὰ στεφάνια,
μὲ θεία περηφάνεια;

Ποιους θὲ νὰ στεφανώσουνε ; πατέρα μου γνωρίζεις ;
πές μου καὶ μὴ δακρύξεις.

Γιὰ κύτταξε πατέρα μου αὐτὸν τὸν καθβαλάρη
ᾧ ποῦ θέλει νὰ μὲ πάρῃ ;

Εἶν' Ἄγιος Γεώργιος ! Ἄ ! δὲν θὰ ἀποθάνω !
στὴ σκλαθωμένη Κρήτῃ μας δουλειά ᾗ χω γιὰ νὰ νὰ κάγω.

Θέλω ἀκόμα κάμποσους Τούρκους νὰ τελειώσω
στοὺς ἀδελφούς μας Χριστιανούς βοήθεια νὰ δώσω.

Ποιοὶ εἶν' αὐτοὶ ποῦ στέκονται εἰς ἁγγέλους ἀποπάνω ;

Ἄ ! ὁ Χριστὸς κ' ἡ Παναγιά ; Θεὸς μου μὴν ἀποθάνω !

Χριστὲ καὶ Παναγία μου ἴλιγο καιρὸ ἀκόμα

ἀφήστέ με νὰ ζήσω,

ᾧ ποῦ νὰ πατήσω ἐλεύθερο τῆς Κρήτης μας τὸ χῶμα

κ' ἔπειτ' ἄς ξεψυχήσω.

Τὰ μάτια τῆς γιὰ μιὰ στιγμή μεσάνοιξε καὶ πάλιν
κ' ἄμέσως περιέπεσε στὴ πρωτεινὴ τῆς ζάλην.

— Κριτωτοπούλες μου καλαῖς γιὰτ' εἰσθε δακρυσμένες ;
καὶ παραπονεμένες ;

Πῶς ἔτυχε καὶ γύρισα πάλιν εἰς τὸ χωριὸ σας ;
αὐτὸς εἶν' ὁ καὶμὸς σας ;

Καὶ σεῖς ἡ φιλανάδες μου, στὰ παιδικὰ μας χρόνια,
ἐὰν σὰς δυσηρέστησα, τήρῃα ζητῶ συγγνώμη.

Δὲν θὰ μὲ συγχωρήσετε ; πιστεύω τόση ἀπόνια

σ' ἐμένα γιὰ νὰ δείξετε, ἴλιγο καιρὸ ἀκόμη

θὰ βρίσκωμε μαζὶ μ' ἐσὰς κ' ἔπειτα θὰ μισέψω

χωρὶς νὰ ἐπιστρέψω.

Ψεύματα Καπετάνιο μου σοῦ ἴπα συγχώρσέ με,
ᾧ ποθαίνω γλύτωσέ με.

Μισεύω Καπετάνιο μου, μὰ σοῦ ζητῶ μιὰ χάρι :

ἐνόςῃ βλέπεις τοὺς ἐχθροὺς τοὺς ἀδελφούς νὰ σφάζουν,

τρέχε μὲ θάρρος καὶ καρδιὰ σὰν φοβερὸ λιοντάρι

μὲ τὰ λεβεντοπαῖδια σου νὰ πᾶ τοὺς λογαριάζουν.

Πατέρα . . . Καπετάνιο μου, δόστε μου τὴν εὐχή σας,

γιατὶ κ' οἱ δυὸ μὲ εἶχατε ἀγαπητὸ παιδί σας.

— Σῶπα παιδί μου καὶ μὴν κλαῖς, ἔχι δὲν θ' ἀποθάνῃς ;

μὲ δάκρυα στοὺς ὀφθαλμοὺς, τῆς λέγει ὁ Καζάνης.
Ναί, δὲν ἴποθαίνουνε ποτὲ αὐτοὶ ἵπου πολεμοῦνε
για νὰ ἴλευθερωθοῦνε.

Τὸ χέρι τῆς ἐσήκωσε ὅσο κι' ἂν δὲν ἴμπόρει,
καὶ τὸ σταυρό τῆς ἔκαμε ἡ ἔθνομάρτυς κόρη.
— Ἐχετε ἱεῖα φηλὰ βουνὰ ἵπου νυκτοπερπατοῦσα
ὁπόταν ἴμουν ζωντανὴ καὶ Τούρκους πολεμοῦσα.

Ἐχετε ὕγαιαν ὅλοι σας κ' εὖχομαι κ' ἔχω ἐλπίδα,
ὅτι πηγαίνω στὸ Θεὸ ἀνέγκνικτη λαμπράδα,
καὶ πῶς θὰ ὀῖτε κ' ἂν ἐσεῖς ἐλεύθερη πατρίδα,
κ' ἐλεύθερη καὶ διάπλατη τῇ Μάνα μας Ἑλλάδα.

Πατέρα μου, τὸ χέρι σου δός μου νὰ τὸ φιλήσω,
καὶ σὺ πατέρα δεύτερε, πριχοῦ νὰ ξεψυχήσω.

Ποιὸς εἶν' αὐτὸς ἵπου μὲ πατεῖ μὲ τὰ χρυσὰ φτερά του;
ὁ Μι-χα-ήλ ἀρ-χάγγε-λος ξέ-συ-ρε πιά-ρα πέ-ρα!

Κι' ἀμέσως τὴν κατέλαβεν ὁ ῥόγχος τοῦ θανάτου!
Θεέ μου! τί συγκίνησις! τί μαυρισμένη ἡμέρα!

Ἐλπίς πλέον δὲν ἔμεινε· ἡ κόρη θ' ἀποθάνη,
μὲ τὸ βαμβάκι τὸ νερὸ μιὰ πρωτοθειὰ τῆς βάνει.

Περλιῦποι τριγύρω τῆς στέκουν οἱ χωριανοὶ τῆς,
τὴν ὥρα ποῦ παρέδιδε στὸ Πλάστη τῇ ψυχῇ τῆς.

Καὶ τῇ στιγμῇ ἵπου ἵπρόκειτο διὰ νὰ ἀποθάνη,
ἓνα χαμόγελο Θεοῦ στὰ χεῖλι τῆς ἐφάνη.

Στὰ μάτια τῆς ἐπρόβαλε τὸ δάκρυ τοῦ θανάτου,
κ' ὁ ἄτυχος πατέρας τῆς τραβοῦσε τὰ μαλλιά του.

Ἡ κόρη ἀνοίγει σὰν πουλὶ τ' ἀγγελικὸ τῆς στόμα,
καὶ ἡ ψυχὴ τῆς πέταξε στοῦ οὐρανοῦ τὸ δῶμα.

Καλοὺν ἀμέσως τὸ παππᾶ, βάνουνε τὸ λιθάνι
καὶ μιὰ ἑαδέλφη τῆς Δενιὼ φωνὴ μὲ κλάμμα βάνει.

«Ἀχ ἑαδέλφη μου καλὴ, ἵπου ἴσουνε καύχημά μας,
γιατὶ μᾶς τῶκαμες αὐτὸ κ' ἔκαψες τὴ καρδιά μας;

Χρυσὸ στολίδι τῆς Κριτσᾶς κ' ἀτίμητο πετράδι,
τῆς Κρήτης ὅλης καύχημα, γιατί νὰ πᾶς ἔς τὸν Ἄδην;
Φέρτε λουλούδια τοῦ βουνοῦ κι' ἀπ' τὰ περβόλια ἀνθη.

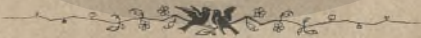
νὰ πλέξωμ' ἓνα στέφανον σήμερο στὴ Ροδάνθη.
 Στέφανον δόξης καὶ τιμῆς, μαρτυρικὸ στεφάνι,
 π' ὅποιος γιὰ τὴ πατρίδα του πέσει μόνον τὸ βάνει.
 Γεμίσετε νερατσανθοὺς ἓνα προσκεφαλᾷ,
 γιὰ ν' ἀναπαύετ' ἥσυχα στὸ μαυρισμένον Ἄδῃ.
 Στρώσετε στρώμα μαλακὸ γιὰ νὰ γλυκοκοιμᾶται,
 γιὰτ' εἶνε ξένη κι' ὀρφανὴ νὰ μὴν παραπονᾶται.
 Γιατί; γιατίι δὲν μᾶς μιᾶς γλυκόφωτο ἀστέρι,
 γιὰ πές μας πῶς ἐχλώμιανες ἔτσι σὰν νεκροκέρι.
 Ἄχ! ἐξαδέλφη μου γλυκειὰ· ποῖδ' ἄχαρο μαχαίρι,
 ἐπ' ἧρ' ὁ χάρος κι' ἔκοψε τῆς νιότης σου τὸ νῆμα,
 ποῖδ' μαῦρο χέρι ἄπλωσε καὶ σέ ὅθυσε ἀστέρι,
 καὶ τέτοια νειάτα ἔπεμψε σ' ἀραχνιασμένο μνήμα;
 Ἄρα γε ξεύρ' ἡ μάνα σου ψυχὴ ἁγιασμένη,
 ὅτι θὰ πᾶς νὰ τὴν εὐρῆς γιὰ νὰ σὲ περιμένη;
 Ἄχ! ποῦ νὰ βρῶ τ' ἀθάνατο νερὸ νὰ σὲ ποτίσω,
 πέστε μου σεῖς ποιὸς τὸ κρατεῖ, ὅρη βουνὰ καὶ δάση,
 κανεῖς δὲν μ' ἀποκρίνεται καὶ πῶς θὰ σ' ἀναστήσω,
 κι' ἀπ' τὸν καὦμὸ τὸ στήθος μου πηγαίνει γιὰ νὰ σπάσῃ.
 Τότε σηκώνεται μιὰ γρη῏α καὶ λέγει στὴν Ἑλένη,
 μὲ μιὰν ἀδύνατη φωνὴ καὶ συγκεινημένη.
 Σῶπα παιδί μου σῶπασε μὴν κάνεις νὰ θρηνᾶται,
 κι' αὐτὴν τὴν πέτρα τὴν σκληρὰ μὲ τὰ πικρά σου λόγια.
 μὴν κλαίεις ἓναν ἄγγελον ὅπου γλυκοκοιμᾶται,
 στὸν ἄγγελον δὲν πρέπουνε θανάτου μοιρολόγια.
 Μὴν πῆς, μὴν πῆς πῶς πέθανε, πῶς εἶν' ἀποθαμένη,
 μόν' πὲς πῶς ἓνας ἄγγελος στοὺς οὐρανοὺς πηγαίνει.

Αὐτὰ καὶ περισσότερα στὴν πεθαμένη λένε,
 ὅπου ὅσοι τὰ γροικούσανε ἀρχήνισαν νὰ κλαῖνε,
 Κλαῖν' ἡ Κριτοποπούλης μας τὴν φιλανάδισά των,
 μὲ πόνον καὶ συγκίνησιν μέσ' ἀπὸ τὴν καρδιά των.
 Φωνάζει κι' ὁ πατέρας τῆς «παιδί μ' ἀγαπημένο,
 μὲ μέλι καὶ μὲ ζάχαρι ὅπου σ' εἶχα ἀναθρεμένο.
 Ποῦ σ' ἔβλεπα νὰ κοιμηθῆς καὶ πάλι νὰ ἔυπνήσῃς.
 τῶρα γιατίι ὅσαι ἄπονη καὶ φεύγεις νὰ μ' ἀφήσῃς;

Μὰ καὶ νὰ φύγῃς κόρη μου, ἐγὼ δὲν θὰ σ' ἀφίσω.
ὅπου κι' ἂν πᾶς κοπέλλα μου θὰ σὲ ἀκολουθήσω.
Κύταξε τὰ κλεφτόπουλα 'που γύριζες ἀντάμα,
πῶς σὲ κυτάζουν μὲ καῦμὸ, μ' ἄγωνα καὶ μὲ κλᾶμα;
Γιατὶ παιδί μου σήμερον νὰ φύγῃς νὰ τ' ἀφήσῃς,
"Ἀνοιξ' τὸ ζαχαρένιο σου στόμα νὰ τοῦς μιλήσῃς"
Αὐτὰ μόλις ἐπρόφθασε διὰ νὰ ξεφωνήσῃ,
κι' ἔπειτα ἔγυρε στὴν γῆν, σὰν νὰ λυποθυμήσῃ.
"Ἐξαφνα ἀκούεται φωνὴ καὶ σύγχησις καὶ θρήνος.
« Ἀπέθανε! καὶ πράγματι ἀπέθανε κι' ἐκεῖνος!
Φέρνουν δυὸ νεκροκράββατα καὶ τοὺς τοποθετοῦνε,
κι' ἔπειτα ὅλοι μὲ καῦμὸ καὶ κλᾶμα ξεκινοῦνε.
Κριτωτοποῦλες τέσσαρες ἀνέγκικτες παρθένες,
σηκώνουν τὴν Ροδάνθη μας κλιτὲς καὶ λυπημένες.
Τὸν γέροντα σηκώσανε πάλ' οἱ Καπεταναῖοι,
"Ἀχ! τέτοιο δρᾶμα νὰ θωρῇ κανεῖς· πῶς νὰ μὴν κλαίει.

Βαρεῖα, βαρεῖα καὶ πένθιμα κυτᾶ τὸ σημαντήρι,
παππάδες ψάλουν θλιβερά μὲ τόσας μελωδίας,
καὶ πέρνουνε τὰ λείψανα καὶ πᾶν στὸ μοναστήρι,
κι' ἔληξε ὁ ἐπίλογος αὐτῆς τῆς τραγωδίας.
Τῆς παππαδιάς ἀνοίξανε τὸν τάφον καὶ τοὺς 'θάψαν,
καὶ ἀποπᾶνω ὕστερα στὴν πλάκα των ἐγγράψαν:

« Τρεῖς κορμιὰ κοιμοῦντ' ἐδῶ 'που μέσα σ' ἓνα χρόνον.
ἐχύσανε τὸ αἷμά των γιὰ πίστι καὶ πατρίδα,
'ποῦ δὲν 'βαστοῦσαν τῆς σκλαβιάς τὸν θερσιωμένο πόνον,
Μάννα, πατέρας καὶ ἀγνὴ ἀδῶα κορασίδα ».

ΠΕΡΙΚΟΠΗ
ΕΚ ΤΗΣ ΓΕΝΕΑΛΟΓΙΑΣ ΤΟΥ ΑΡΧΗΓΟΥ
ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΚΑΖΑΝΗ

Θὰ ἔχετε ἀκούσει τὸν Καπετὰν Καζάνη,
τὸν μέγα Τουρκοφάγο καὶ τὸν παληκαρά,
Ποῦ στὰ εἴκοσι ἕνα θαύματα εἶχε κάνει,
σκορπῶντας εἰς τοὺς Τούρκους φωτιά καὶ συμφορά.

Θὰ ἔχετε ἀκούσει τὸ θάρρος, τὴ ψυχὴ του,
ἀλλὰ κανεὶς σας ὅμως πιστεύω νὰ μὴν ξέρη,
στὰ πόσα ἐγεννήθη, ποιοὶ ἦσαν οἱ γονεῖς του,
καὶ ἡ καταγωγή των, καὶ ἀπὸ ποῖα μέρη.

Γιὰ 'κεῖνο ἐν συντόμῳ τώρα θὰ προσπαθήσω.
(ἀλλὰ νὰ δοῦμε ὅμως ἐὰν τὰ καταφέρω),
Τὸν ἀρχικὸν του βίον νὰ σας ἐξιστορήσω,
φρονῶν στὴν ἱστορία πῶς κἀτι θὰ προσφέρω.

Στὰ χίλια ἑπτακόσια 'νενηντα ἕξ γεννήθη,
θὰ ἦτο καθὼς λέγουν Φλεβάρης ἢ καὶ Μάρτις,
στὸ Μαρμακέτο, (εἶνε χωρίον στὸ Λασιθί)
ἐκεῖ ἐπρωτοεῖδε τὸν ἥλιο ὁ ἀντάρτης.

Τὸν κύρι του ἐλέγαν Γεώργιο Ραβίθη,
τὴν μάνα του ἐλέγαν (ὡς μοῦπαν) Στυλιανή,
ἀπὸ τοὺς φτωχοτέρους ἦσανε στὸ Λασιθί,
πλὴν ἦσανε οἱ πρῶτοι καλοὶ Χριστιανοί.

Καλά! θὰ μοῦ εἰπῆτε σὰν ἦτανε Ραβίθης,
πῶς τώρα νὰ μᾶς λέγῃς πῶς ἦτανε Καζάνης,
ἢ θέλεις νὰ μᾶς παῖξῃς ἢ ἴσως ἐπλανήθῃς,
καὶ πῶς ἀπὸ Ραβίθη, Καζάνη μᾶς τὸν κάνεις.

Οὔτε τὸ ἐν συμβαίνει, ἀλλ' οὔτε καὶ τὸ ἄλλο,
ἀλλ' ὅμως κύριοί μου ἐὰν ἀκροασθῆτε,
θὰ ᾄδῃτε τὴν ἀλήθεια πῶς λέγω καὶ δὲν σφάλλω,

κ' εἰς τὰ λεγόμενά μου ὅλοι σας θὰ πεισθῇτε.
Στὰ χίλια ἑπτακόσα σαράντα ἐγεννήθη,
ὁ πάππος του Μανώλης (καὶ τοῦτος παληκάρι),
ἀλλ' ἀκριβῶς ἐτότε ἐδῆξαν στὸ Λασίθι,
ν' ἀρπάσουν καὶ νὰ κλέψουν Τοῦρκοι καὶ Γενιτσάροι.

Ἀδάφτιστο παιδί ἔον ἔταν στὴν Κρουσταλένια,
οἱ χωρικοὶ γονεῖς του τὸ πᾶν νὰ τὸ βαπτίσουν,
ἀνάβουν τὰ κανδύλια, φέρνουν μιὰ χωματένια,
μεγάλῃ κολυμβήθρα. Μὰ πρὶν τακτοποιήσουν,
ἐν γένει ὅλα τὰ πάντα, ν' ἀρχίσουν οἱ παππάδες,
πρὶν τὸ παιδί ἀκόμα τὸ βάπτισμά του πάρει,
γροικοῦν ἀλόγων γδούπους, καὶ φθάνουν οἱ ἀγάδες,
καὶ μπαίνουν ἀγριεμένοι πεζοὶ καὶ καθαλάροι.

Τοὺς καλογέρους ὅλους πιάνουνε καὶ ληστεύουν,
ἀρνιὰ καὶ κόττες παίρνουν, καὶ ποιὸς θὰ τοὺς ὠμίλει;
μπαίνουν στὴν ἐκκλησίᾳ κι' ἐδῶ κι' ἐκεῖ γυρεύουν,
καὶ σποῦν τὴν κολυμβήθρα καὶ φεύγουνε οἱ σκυλοὶ.

Σὰν ἔφυγαν κατόπιν, ὁ Γούμενος τοὺς λέγει,
πῶς τὸ παιδί νὰ μείνῃ ἀδάφτιστο δὲν κάνει.
Στέλνει, μιὰ κολυμβήθρα εἰς ἄλλο χωριὸ γυρεύει,
μὰ ὁμῶς δὲν εὑρήκαν μονάχα ἓνα καζάνι.

Ἀντὶ τῆς κολυμβήθρας φέρνουνε τὸ καζάνι,
καὶ βάνουνε τὸ βρέφος μέσα καὶ τὸ βαπτίζει.
Τοῦμεινε, (παρατσούκλι) ἐπίθετον Καζάνη.
Τὴν σήμερον ἐτοῦτο κάνεις δὲν τὸ γνωρίζει.

Θὰ πῆτε πῶς τὸ ξέρεis καὶ ἄλλος δὲν τὸ ξέρει;
ὁ Γέρω Γιανναδάκης μοῦ τᾶχει λεομένα,
ἔπὺ ἦτον τοῦ Καζάνη τὸ δεξιό του χέρι,
γιατὶ συμπολεμοῦσαν εἰς τὰ εἴκοσι ἓνα.

Ἀχ! οἱ παλαιοὶ πεθάναν, κι' ἐτάφησαν ὁμάδι,
τ' ἄφθαστα μεγαλεῖα κι' ἀνδραγαθήματά των,
τοῦ ἔθνους τῆς κορῶνας κάθε λαμπρὸ πετράδι,
ἐτάφηκε μαζί των τῶν μέσα στὰ μνήματά των.

Γιὰ κείνους 'που 'δοξάσαν κατὰ τὴν ἱστορίαν,
καὶ Ἔθνος καὶ πατρίδα, (σὰς βεβαιῶ ἀλήθεια)
ἂν σήμερον 'μιλήσης σοῦ λέν' ἔχεις μωρία,
ἢ λέγεις φλυαρίες κι' ἄνοστα παραμύθια.

Τὴν ἐνδοξὴ κορῶνα 'ποῦ 'φόρει στὸ κεφάλι,
μ' ἀτίμητα πετράδια 'περήφανα ἢ Μάνα,
τώρα καταπατοῦνε Ἄγγλοι, Ρῶσσοι καὶ Γάλλοι,
καὶ θέλουν ἀπὸ Μάνα νὰ γίνῃ παραμάννα!
Μὰ αὐτὴ ἢ παραμάννα σὰς ἔχει γαλουχίσει,
σὰς ἔμαθ' ἐπιστήμας, σὰς ἔχει ἀνυψώσει,
Τώρα γιὰ πληρωμὴ τῆς καθεὶς κυτὰ νὰ χύσῃ,
φαρμάκι στὴ ψυχὴ τῆς γιὰ νὰ τὴν θανατώσῃ.

Τὴ φτωχοπαραμάννα αὐτὴ, θα τ' ἀρνηθῇτε,
πῶς ἐγυμνώσατ' ὅλοι; καὶ τὰ φορέματά τῆς,
ἐθάλατε γελῶντες; χωρὶς κἂν νὰ 'ντραπῇτε!
Ρωτῶ σας· πῶς 'βρεθήκαν σ' ἐσὰς τ' ἀγάλλματά τῆς;

'Αλήθεια παραμάννα καὶ διδασκάλισσά σας,
εἶν' ἢ φτωγὴ μας Μάνα. Ἀλήθεια λαοπλάνοι,
αὐτὴ 'ποῦ δὲν σὰς μέλει γιὰ τὰ συμφέροντά σας,
νὰ τῆς φορέσουν ἄλλοι τ' ἀκάνθινο στεφάνι.

Μὰ καὶ νὰ τὴν σταυρώστε, ἐπάνω στὸ σταυρό τῆς,
ὁπότεν θὰ ἐκπνεύσῃ τὸ ἄχραντό τῆς σῶμα,
'περήφανο θὰ εἶναι τό θεῖο πρόσωπό τῆς,
καὶ πεθαμμένη θα 'νε πλεῖα ὡμορφὴ ἀκόμα,

'Αχ! σήμερον ἢ ὕλῃ τὸ ἄτιμο τὸ χρῆμα,
κάθε σωστὴ ἰδέα εὐκόλῃ μεταβάλλει,
καὶ ζωντανὸ πολλάκις θάπτει μέσα στὸ μνῆμα,
αὐτὸ 'ποῦ προσπαθοῦνε ν' ἀναστηλώσουν ἄλλοι.

'Εφυγα ἀπὸ τὸ θέμα χωρὶς νὰ τὸ 'ννοήσω.
μὲ τὴν πολυλογίαν θε νὰ μὲ βαρεθῇτε·

'Αχ! τὰ παλῆὰ τὰ χρόνια μὲ κύνουν νὰ δακρύσω,
λοιπὸν γυρνῶ στὸ θέμα καὶ νὰ μὲ συγχωρήτε .....

ΤΟ ΑΤΥΧΟ ΠΑΙΔΙ

Τέσσαρες νηὲς ὁμορφονηὲς περίπατον ἐδγῆκαν,
    μὲ χρυσοῦφαντη στολῇ,
    μιὰ πὸ τὴν ἄλλη πειδὶ καλῇ,
κ' ἐκεῖ ποῦ περπατοῦσαν ἓνα παιδί εὗρήκαν.
Ἕνα παῖδι πεντάμορφο μὰ καταματωμένο,
    Εἶχε θανάτου δαγκανιά
    τὸ ξέσχιζε μὲ ἀπονιά
ἓνα σκυλὶ τῆς Ἀφρικῆς μαῦρο καὶ λυσασμένο.
Σύρνουν τοῦ σκύλου μιὰ φωνὴ καὶ τὸ παιδί ἀφίνει,
    μέσα στὸ δρόμο μοναχὸ
    καὶ κλαίει κλαίει τὸ φτωχό,
Κ' ὁ σκύλος ἀπ' τῇ λύσσα του φαρμάκι κ' αἷμα φτύνει.
Τρέχουν καὶ πιάνουν τὸ παιδί καὶ τὸ περιποιούνται,
    κ' ὄλαις τοῦ δένου ταῖς πληγαῖς,
    κ' ἔδγαζε τόσαις οἰμωγαῖς
    'ποῦ δένδρα κάμποι καὶ βουνά, κ' ἄνθρωποι συγκινοῦνται.
Μὰ σὰν ἐξεζαλίσθηκε, εὐθύς τὴν ἴδια μέρα,
    τῶν λέγει· σὰς εὐχαριστῶ,
    καὶ χάρι θὰ σὰς χρεωστῶ,
μεγάλῃ, ἂν μ' ἀφήσετε νὰ 'πάγω στὴ Μητέρα.
Εἶσαι τοῦ λέν' ἀδύναμο γιὰ νὰ περιπατήσης.
    παιδάκι μας πρὸς τὸ παρὸν,
    μεῖνε μ' ἐμᾶς λίγον καιρὸν
Κι' ἔπειτα μὲ τὴ Μάνα σου θὰ πᾶς νὰ κατοικήσης.
Παρήκουον στοὺς λυτρωτὰς δὲν ἤθελε νὰ γίνῃ,
    κι' ἂν καὶ τὴ Μάνα του πονεῖ,
    ὀπλίζεται μ' ὑπομονή
Κι' ἀποφασίζει κἄμποσον καιρὸν μ' αὐτὰς νὰ μείνῃ.
Μετὰ μικρὸν διάστημα τῶν ξαναλέγει πάλιν,
    εἰν' ἡ υἱεῖά μου καλῇ,
    καὶ σὰς εὐχαριστῶ πολὺ
μ' ἀφήστέ με νὰ πέσω πλιὰ στῆς Μάνας τὴν ἀγκάλην.

Κι' αὐταῖς μὲ γέλοιο Σατανᾶ τοῦ λέν' μείνε κοντά μας,
κι' ἄφες τῇ Μάνα μοναχὴ
σὰν τὴν θῆς πού 'νε φτωχὴ,

"Ἄλλως τε τοῦτο ἀπαιτοῦν καὶ τὰ συμφέροντά μας,

Καὶ σύρνει τότε τὸ παιδί φωνὴν οὐρανομήκη,
θεέ μου τί θεὸ νὰ γενῶ;
ἐχάθηκα τὸ ὄρφανό!

ἀπὸ τὸν σκύλο ἠγλύτωσα γιὰ νὰ μὲ φάν οἱ λύκοι.

Κ' ἡ Μάννα του ὡς ἤκουσε καὶ εἶδ' αὐτὸ τὸ δράμα,
ἔτρεξ' ἡ μαύρη μὲ σπουδὴ
καὶ τοὺς ζήτησε τὸ παιδί

μὲ καρδιοκτύπι μὲ καὶ μὸ μ' ἄγωνα καὶ μὲ κλάμα.

"Ὅμως ἀντὶ νὰ τῆς εἰποῦν «Νὰ πάρε τὸ παιδί σου,
μέσ' τῇ θερμῇ σου ἀγκαλιᾷ
καὶ δός του μητρικὰ φιλιὰ»

τῆς λένε «Σῦρε στὸ καλὸ δὲν εἶν' δουλειὰ δική σου.

"Ἴσως νὰ σοῦ τὸ δώσωμεν ἄμοιρη καμμιὰ ἡμέρα,
μὰ ὅχι τοῦτον τὸν καιρὸν
ἀδύνατον πρὸς τὸ παρὸν

γιατὶ μᾶς ἐμποδίζουνε τ' ἀτομικὰ συμφέρα.

Σὰν εἶδε ἡ βαροϊόμοιρη τέτοια ἀδικιὰ μεγάλη,

ἐχλώμιανε σὰν φθισικὴ
κι' ἔτρεμε σὰν τῇ νευρικῇ

κι' ἔκλαιγε εἰς τῇ μιὰ μεριά καὶ τὸ παιδί στὴν ἄλλη.

"Ὅριστε εὐργέτιδες! ὀρίστε νοσοκόμοι!

μὰ τί ἔμπορεῖ νὰ κάμωμεν

μ' αὐτοὺς θεὸ νὰ τὰ βάλλωμεν;

"Ὅπου προφῆται κρέμονται στὰ χέρια τῶν καὶ νόμοι!

